

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Úpadek podnikatele a možnosti jeho řešení

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Mgr. Martina Vaníčková**

Vedoucí práce: JUDr. Eva Karhanová Horynová

Zadání bakalářské práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Martina Vaníčková**
Osobní číslo: E17000417
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: B6208R085 – Podniková ekonomika
Zadávací katedra: katedra podnikové ekonomiky a managementu
Vedoucí práce: JUDr. Eva Karhanová Horynová
Konzultant práce: Miroslava Šafránková, MBA, MSc.
konkursní a insolvenční správce

Název práce: **Úpadek podnikatele a možnosti jeho řešení**

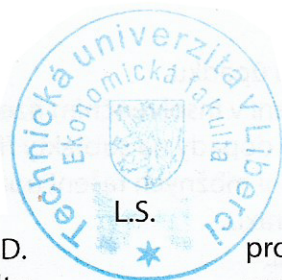
Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů práce.
2. Základní pojmy a právní úprava úpadku.
3. Úpadek podnikatele a jeho řešení v insolvenčním řízení, procesní subjekty, průběh insolvenčního řízení, ekonomické dopady na subjekty řízení.
4. Proces, komparace a zhodnocení možných řešení úpadku podnikatele.
5. Proces úpadku podnikatele v praxi.
6. Formulace závěrů a zhodnocení.

Seznam odborné literatury:

- HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. 2013. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-459-9.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. 2017. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-675-0.
- RICHTER, Ondřej. 2014. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-549-7.
- SMOLÍK, Petr. 2016. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-617-3.
- VERNON, Denis. 2013. *Insolvency law handbook*. 3rd ed. London: Law society. ISBN 19-076-9843-4.
- PROQUEST. 2018. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2018-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

<i>Rozsah práce:</i>	min. 30 normostran
<i>Forma zpracování:</i>	tištěná / elektronická
<i>Datum zadání práce:</i>	1. října 2018
<i>Datum odevzdání práce:</i>	31. srpna 2020

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D. (v.z.)
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

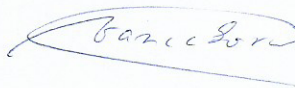
Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

9. 4. 2019

Mgr. Martina Vaničková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala své vedoucí práce JUDr. Evě Karhanové Horynové za předmětné připomínky a ochotu při vedení práce.

Anotace

Bakalářská práce na téma Úpadek podnikatele a možnosti jeho řešení se zabývá především úpadkem podnikatele a způsoby řešení tak, jak je uvádí právní úprava České republiky. Obsáhlá část práce je věnována, ekonomickým a jiným vlivům, které působí na podnikatele, a to tak, že mohou vést až k jeho úpadku. Dále je v práci popsáno, jak lze situaci úpadku podnikatele řešit dle platných právních norem a co daná řešení obnáší. V práci je dále stručně uveden celý proces insolvenčního řízení a jeho dopady na podnikatele.

Klíčová slova

úpadek, insolvency, insolvenční řízení, reorganizace, konkurs

Anottation

The bachelor's thesis on The bankruptcy of the entrepreneur and its possible solutions focuses primarily on the entrepreneur's bankruptcy and ways to solve it in accordance with the Czech legislation. A considerable part of the thesis deals with economic and other impacts affecting the entrepreneur to the extent resulting in his bankruptcy. Further, the thesis describes ways to deal with the situation of the entrepreneur's bankruptcy in accordance with applicable legal standards as well as what the solutions entail. The thesis also briefly outlines the whole process of the insolvency proceedings with its subsequent impacts on the entrepreneur.

Key words

decline, insolvency, insolvency proceedings, reorganization, bankruptcy

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	- 10 -
SEZNAM ZKRATEK.....	- 11 -
ÚVOD	- 12 -
1 PRÁVNÍ ÚPRAVA ÚPADKU.....	- 14 -
1.1 INSOLVENČNÍ ZÁKON.....	- 14 -
2 ZÁSADY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	- 16 -
3 DEFINICE POJMŮ	- 17 -
4 EKONOMICKÁ SITUACE PODNIKATELE PŘED ÚPADKEM.....	- 20 -
4.1 PŘÍČINY ÚPADKU	- 22 -
4.1.1 Mikroekonomické a makroekonomické faktory	- 23 -
4.1.2 Vnější prostředí a jeho vliv na úpadek podnikatele	- 24 -
4.1.3 Vnitřní prostředí a jeho vliv na úpadek podnikatele	- 27 -
5 PODNIKATEL V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ.....	- 31 -
5.1 PROCESNÍ SUBJEKTY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	- 32 -
5.1.1 Insolvenční soud	- 32 -
5.1.2 Dlužník.....	- 33 -
5.1.3 Věřitelé.....	- 33 -
5.1.4 Insolvenční správce.....	- 34 -
5.2 NÁVRH NA ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ A JEHO DOPADY NA ÚČASTNÍKY ŘÍZENÍ	- 35 -
5.2.1 Návrh podaný dlužníkem.....	- 35 -
5.2.2 Návrh podaný věřiteli	- 36 -
5.2.3 Šikanózní návrh	- 36 -
5.3 POSTUP INSOLVENČNÍHO SOUDU.....	- 36 -
6 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ ÚPADKU	- 39 -
6.1 KONKURS	- 39 -
6.2 REORGANIZACE	- 41 -
6.3 SROVNÁNÍ A HODNOCENÍ ŘEŠENÍ ÚPADKU PODNIKATELE	- 42 -
7 PROCES ŘEŠENÍ ÚPADKU PODNIKATELE V PRAXI.....	- 44 -
7.1 ŘÍZENÍ DO ÚPADKU	- 45 -
7.1.1 Podání insolvenčního návrhu.....	- 45 -
7.1.2 Jednání o úpadku.....	- 48 -

7.1.3	Následky rozhodnutí o úpadku.....	- 49 -
7.1.4	Soudní poplatky.....	- 50 -
7.1.5	Dopady zahájení insolvenčního řízení	- 50 -
7.2	ŘÍZENÍ PO ÚPADKU.....	- 51 -
7.2.1	Schůze věřitelů	- 53 -
7.2.2	Přezkumné jednání	- 54 -
7.2.3	Další úkony insolvenčního správce.....	- 55 -
ZÁVĚR.....		- 58 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		- 60 -

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: SEZNAM DOKUMENTŮ INSOLVENČNÍ REJSTŘÍK	- 45 -
OBRÁZEK 2: SEZNAM ÚKONŮ V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ PO ÚPADKU	- 52 -

Seznam zkratek

Ins.Z.	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ČR	Česká republika

Úvod

Každý podnikatel se během své podnikatelské činnosti může setkat s problémy, které mohou vést ke zhoršení jeho finanční situace, a ta může vyústit až v podnikatelův úpadek. Cílem každého podnikatele je maximalizovat tržní hodnotu svého podniku a svůj zisk. Při cestě ke stanovenému cíli na podnikatele působí řada vlivů, faktorů, které mohou dosažení tohoto cíle velmi ovlivnit, ať už znesnadnit nebo naopak přispět k jeho dosažení. Předpokladem úspěchu podnikatele by měla být znalost trhu, ekonomické situace, legislativní situace a mnohých dalších. Podnikatel by měl zmapovat možné vlivy a snažit se vyvarovat jejich negativnímu působení na své podnikání, měl by využít příležitostí trhu za maximálního využití svých silných stránek a eliminace těch slabých. V průběhu své podnikatelské činnosti by měl být připraven reagovat na změny vnějšího prostředí, které mohou ovlivnit jeho podnikání. V průběhu podnikání je třeba neustále vlivy a faktory sledovat a reagovat na jimi vyvolané stavy, především proto, aby došlo k odvrácení negativního působení těchto vlivů a maximálního využití vlivů pozitivních. Toto by byl ideální stav, kterého však ne vždy je možné dosáhnout, ať již vlivem samotného podnikatele nebo vlivy jinými. V posledních letech je tendence nárůstu nových podnikatelů, jejichž schopnosti se neslučují s životaschopností podniku či s jejich podnikatelskou činností. Je možné, že tento stav je vyvolán vcelku nízkými nároky, ať už kvalifikačními, administrativními či finančními, které legislativa klade pro vznik podnikání. Hlavním projevem jsou finanční problémy, a to především neschopnost plnit své závazky vůči věřitelům. Právě v tomto případě se společnost může dostat až do úpadku, který je poté řešen v insolvenčním řízení. Podnikatel by měl neschopnosti plnit závazky předcházet, což není vždy v jeho silách, proto úpadek a insolvenční řízení není v českém ekonomicko-právním prostředí ničím neobvyklým. Tato práce by měla poukázat především na negativní vlivy působící na podnikatele a popsat průběh insolvenčního řízení s jeho dopady.

Práce je členěna na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je stručně shrnuta právní úprava, která se týká insolvenčního řízení a s ním spojenými pojmy. Dále je značná část práce věnována možným příčinám úpadku, a to především ekonomickým. Další kapitolou z teoretické části práce je samotné insolvenční řízení, které je v práci popsáno, a to včetně procesních subjektů, které na řízení mají vliv a jeho účastníků, kteří se řízení účastní a o jejichž právech a povinnostech je rozhodováno. Na průběh řízení

navazuje kapitola popisující způsoby řešení úpadku podnikatele, kterými je reorganizace a konkurs.

Praktická část práce je věnována samotnému insolvenčnímu řízení v praxi, kde na nejmenované firmě je ukázán postup jednotlivých procesních subjektů a to formou návodu, jak by si měl podnikatel v úpadku počínat, co může očekávat, jaké s sebou úpadek a insolvenční řízení nese následky, právní či ekonomické.

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o téma propojující obor ekonomický a právní, je cílem práce v teoretické rovině poukázat na ekonomické příčiny úpadku podnikatele, na vlivy, které na podnik působí a mohou vést k úpadku, upozornit čtenáře podnikatele, jak možný úpadek sledovat, a dále stručně shrnout proces insolvenčního řízení a možnosti řešení úpadku, tak jak stanovuje zákon.

Cílem práce v praktické rovině je shrnutí postupu podnikatele v insolvenčním řízení, jako jakýsi návod podnikatele v úpadku, jak postupovat v případě, že se do úpadku dostane. Tento postup je popsán na konkrétním podnikatelském subjektu, který úpadkem a insolvenčním řízením prošel.

Vzhledem k tomu, že problematika úpadkového práva je obsáhlou, není možné podrobně uvést veškeré informace z teorie a zanést do práce veškeré myšlenky s tématem související.

1 Právní úprava úpadku

Nejobsáhlejší a také nejdůležitější právní dokument obsahující a řešící úpadek podnikatele je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, známý spíše pod názvem insolvenční zákon (dále jen Ins.Z.). Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2008 a od té doby prošel řadou novel, které jej doplnily, či změnily jeho obsah, poslední z nich je novela č. 307/2018 Sb., účinná od 4. ledna 2019. Dalším důležitým zákonem je zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, který taktéž nabyl účinnosti 1. ledna 2008.

Kromě zákonů výše uvedených je problematika úpadku obsažena či dotčena právními předpisy práva občanského, obchodního nebo například živnostenského. Nelze opominout množství vyhlášek, které jsou prováděcími předpisy k zákonům shora uvedeným. Jedná se například o vyhlášku č. 313/2017 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, dále o vyhlášku č. 311/2007 o jednacím řádu pro insolvenční řízení, novějšími vyhláškami jsou vyhláška č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele a vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení. Výše uvedené vyhlášky je třeba zohlednit při aplikaci zákona insolvenčního, protože upřesňují obsah právních norem v těchto zákonech obsažených. Zákon o insolvenčních správcích je pak prováděn těmito právními předpisy: vyhláškou č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, vyhláškou 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců a vyhláškou č. 355/2013 Sb., o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně. Veškeré zde uvedené vyhlášky je třeba zohlednit při řešení úpadku dlužníka a z jejich obsahu je třeba vycházet.

1.1 Insolvenční zákon

Zákon insolvenční je obsahově rozdělen do čtyř částí a obsahuje celkem 434 paragrafů. Část první - Obecná část obsahuje 243 paragrafů a je dělena na hlavy, jimiž je Hlava první obsahující základní ustanovení, jako je vymezení pojmů, působnost a příslušnost. Hlava druhá obsahuje ustanovení týkající se procesních subjektů, jako je například insolvenční

soud, účastníci řízení, tedy věřitelé a dlužník, insolvenční správce a další procesní subjekty, kterými jsou státní zastupitelství a likvidátor dlužníka. Hlava třetí obsahuje ustanovení o insolvenčním řízení - dokazování, pořádkové pokuty, jednání, rozhodnutí a opravné prostředky. Důležitou a obsáhlou hlavou je Hlava čtvrtá, která se jmenuje Projednání úpadku a rozhodnutí o něm a její ustanovení se týkají zahájení řízení, jeho procesu až po rozhodnutí. Hlava pátá se týká především věřitelů a jimi uplatňovaných pohledávek. Velmi důležitou částí je Hlava šestá, která obsahuje ustanovení o majetkové podstatě, ta je velmi důležitou v procesu insolvenčního řízení.

Část druhá insolvenčního zákona obsahuje ustanovení o způsobech řešení úpadku. V Hlavě první této části je upraven konkurs, v Hlavě druhé reorganizace. Hlava třetí obsahuje zvláštní ustanovení o vyloučení účinků tohoto zákona. Hlava čtvrtá je specifickou a obsahuje úpadek finančních institucí. Hlava pátá obsahuje řešení úpadku oddlužením.

Část třetí je tvořena ustanoveními o akreditaci pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Pro potřeby této práce není třeba blíže specifikovat.

Část čtvrtá insolvenčního zákona obsahuje společná ustanovení, která jsou taktéž rozdělena do jednotlivých hlav, které obsahují ustanovení o insolvenčním rejstříku, o vztahu zákona ke státům Evropské unie a závěrečná ustanovení.

Ačkoli je celý zákon dělen na čtyři části, je třeba vnímat provázanost jednotlivých částí při aplikaci zákona, a to především návaznost části třetí obsahující možnosti řešení úpadku na část druhou týkající se průběhu insolvenčního řízení.

V právní úpravě insolvenčního řízení se jedná o tzv. jednotné insolvenční řízení, při kterém je v první fázi způsobem stanoveným insolvenčním zákonem rozhodnuto nejprve o úpadku dlužníka a poté se zvolí a aplikují jedna z uvedených možností řešení úpadku, a to způsobem v zákoně uvedeném.

Informace v této kapitole uvedené jsou spíše informativní, podrobnější úpravou insolvenčního řízení a možnostmi řešení, kterými jsou především konkurs a reorganizace, jak je uvedeno výše, se bude tato práce zabývat v následujících kapitolách.

2 Zásady insolvenčního řízení

Základní zásady jsou explicitně uvedeny v § 5 zákona č. 182/2006 Sb., Ins.Z., v tomto paragrafu se uvádí například, že žádný z účastníků řízení nesmí být nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn, řízení má být vedeno hospodárně a výsledkem by mělo být, co nejvíce uspokojených věřitelů. Dále je zde uvedeno, že věřitelé mají stejné nebo obdobné postavení a tím rovné možnosti v insolvenčním řízení, ad. Z ustanovení zde uvedeného lze konstatovat, že hlavními zásadami insolvenčního řízení je zásada maximalizace uspokojení věřitelů a zároveň zásada poměrného uspokojení věřitelů, dále také jak uvádí ve svém článku Richter (9/2016), důležitou zásadou je konverze pohledávek věřitelů na pohledávky peněžní, protože jen pohledávky vyčíslené finančně lze uspokojit. Další zásadou, která se netýká jen insolvenčního řízení, ale je aplikována obecně v soudních řízeních, je zásada hospodárnosti. Zásada uváděna pod latinským názvem *Vis attractiva concursus* vyjadřuje, že o všech právních otázkách týkajících se insolvenčního řízení může rozhodnout pouze soud. (Richter, 9/2016)

Všeobecně z civilního procesu je možná aplikace těchto zásad: nestrannost a nezávislost insolvenčního soudu, jehož ústavní zárukou je zákaz odnětí zákonnému soudci. Další důležitou zásadou je rovnost účastníků insolvenčního řízení, jak je uvedeno výše, jedná se o zásady civilního procesu, avšak i v tomto řízení je zásada uplatněna a částečně je vyjádřena i v ustanovení § 5 písm. b) Ins.Z., které uvádí rovnost věřitelů v insolvenčním řízení. Dalšími principy jsou princip veřejnosti a ústnosti insolvenčního řízení. Zde je důležité zmínit, že veřejnost insolvenčního řízení je opravdu značná. Subjekty u nichž bylo zahájeno insolvenční řízení jsou evidovány na portálu justice.cz, který je spravovaný Ministerstvem spravedlnosti, kde lze dle identifikačního čísla subjektu či jeho názvu dohledat veškeré dokumenty týkající se průběhu insolvenčního řízení, a to například zahájení insolvenčního řízení, nařízení jednání ve věci, přihlášky pohledávek všech věřitelů, zprávu insolvenčního správce o stavu řízení, ad. Oproti tomu zásada ústnosti je výrazně potlačena. Většina částí insolvenčního řízení, která se vede před soudcem je spíše soukromého charakteru, kdy soudce sám rozhodne na základě doručených písemností, bez ústního jednání a účasti veřejnosti, k tomu dochází spíše výjimečně.

3 Definice pojmů

Pro snazší orientaci v následujících kapitolách práce je třeba vysvětlit některé důležité pojmy týkající se úpadku podnikatele a především pak insolvenčního řízení, které v jeho důsledku nastává a jehož problematika je mnohým neznámá.

Úpadek je stav dlužníka, do kterého se dostane osoba, která má více věřitelů, tedy alespoň dva věřitele, její peněžité závazky jsou dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a zároveň tyto závazky není schopna plnit, jak uvádí § 3 odst. 1 Ins.Z. Tento úpadek může nastat ve dvou formách. První z nich je tzv. **platební neschopnost**, do které se může dostat jakýkoli subjekt, tedy právnická i fyzická osoba. Druhou formou úpadku je **předlužení**, do kterého se může dostat pouze osoba právnická, nebo podnikající fyzická.

Hrozící úpadek je stav, kdy lze vzhledem ke všem okolnostem předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas podstatnou část svých peněžitých závazků plnit. Důležitým znakem zde je to, že návrh na zahájení insolvenčního řízení může podat pouze dlužník, protože jen ten si je vědom své ekonomické situace. (Hásová, Moravec, 2013)

Platební neschopnost je jednou z forem úpadku vedle předlužení. Jedná se o stav dlužníka, kterým může být jakýkoli subjekt, tedy osoba právnická i fyzická, uvedený z § 3 odst. 1 Ins.Z., viz Úpadek.

Předlužení je jednou z forem úpadku vedle platební neschopnosti. Jedná se o stav dlužníka, kterým může být pouze právnická nebo podnikající fyzická osoba, vyplývající z § 3 odst. 1 Ins.Z., viz Úpadek.

Insolvenční řízení je jedním z civilních soudních řízení probíhající před insolvenčním soudem, jehož předmětem je úpadek dlužníka, případně hrozící úpadek dlužníka a řešení tohoto úpadku.

Insolvenční soud je soud, před kterým probíhá výše uvedené insolvenční řízení. Tímto soudem je v prvním stupni vždy soud krajský, kterým je dle místní příslušnosti soud, ve kterém má právnická osoba sídlo, fyzická osoba bydliště a fyzická podnikající osoba sídlo nebo místo podnikání. V druhém stupni je insolvenčním soudem vrchní soud, který

rozhoduje o odvolání. Nejvyšší instancí ve věcech insolvenčních je Nejvyšší soud ČR, který je příslušný rozhodovat o dovoláních, jakožto mimořádném opravném prostředku.

Insolvenční návrh - jedná se o návrh na zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční návrh může podat kterýkoli z věřitelů, ale i sám dlužník, ten tak nejčastěji činí v případě hrozícího úpadku. Návrh musí obsahovat náležitosti uvedené v zákoně, jinak může být soudem odmítnut.

Insolvenční rejstřík je informační systém přístupný na internetových stránkách široké veřejnosti, který je spravovaný Ministerstvem spravedlnosti a obsahuje seznam všech subjektů v insolvenčním řízení, u kterých lze nalézt digitalizovaný obsah spisu k daným řízením.

Incidenční spory jsou spory, které vznikly v průběhu samotného insolvenčního řízení. Může se jednat například o spory o vyloučení majetku, spory z odpůrcí žaloby, spory a výši a pravost pohledávek ad. Veškeré incidenční spory jsou uvedeny v § 159 Ins.Z. (Pilátová, 2017)

Vymezení pojmu **Insolvenční správce** je v § 2 zákona č. 312/2006 o insolvenčních správcích. Ten říká, že insolvenčním správcem může být fyzická nebo právnická osoba oprávněna vykonávat tuto činnost na základě povolení od Ministerstva spravedlnosti ČR. Insolvenční správce je pro každé řízení určen soudem a vykonává povinnosti uložené mu tímto soudem, který na jeho činnost dohlíží.

Majetková podstata veškerý majetek dlužníka, kterým mají být uspokojeni věřitelé. Z majetkové podstaty je vyloučen majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí či exekucí. Blíže je pojem specifikován v § 205 až § 208 Ins.Z.

Zajištěný věřitel - věřitel je v tomto smyslu osoba, vůči které má dlužník závazek. Zajištěným věřitelem je ten, jehož pohledávka vůči dlužníkovi je zajištěna majetkem z majetkové podstaty dlužníka. Toto zajištění bývá nejčastěji ve formě práva zástavního, zadržovacího či zajišťovacího.

Moratorium je jakási ochrana dlužníka před věřiteli. Dlužník o něj musí požádat a o žádosti rozhoduje insolvenční soud. Trvání moratoria je až 3 měsíce a lze v odůvodněných případech prodloužit o 30 dní. V době jeho trvání není možné rozhodnout o úpadku (Maršíková, 2017). Moratorium by mělo poskytnout dlužníkovi lhůtu k překonání úpadku.

Konkurs je jedním z možností řešení úpadku podnikatele/dlužníka. Z majetkové podstaty dlužníka po jejím zpeněžení jsou uspokojeny poměrně všechny zjištěné pohledávky věřitelů vůči dlužníkovi. Jedná se o likvidační formu řešení úpadku.

Oddlužení je jedním z možností řešení úpadku dlužníka nepodnikatele. Oddlužení probíhá v měsíčních splátkách nebo zpeněžením majetkové podstaty jako u konkursu, popřípadě kombinací obou postupů. (Smolík, 2016)

Reorganizace je jednou z možností řešení úpadku podnikatele/dlužníka. Reorganizace je přípustná jen za podmínek: pokud byl obrat za poslední účetní období větší než 50 000 000 Kč a pokud má podnik alespoň 50 zaměstnanců. Při řešení úpadku reorganizací je třeba vyhotovit reorganizační plán, který obsahuje veškeré kroky a který bude schválen insolvenčním soudem.

4 Ekonomická situace podnikatele před úpadkem

Jak je uvedeno v kapitole 3. úpadek je třeba rozlišovat na úpadek a hrozící úpadek a dále na úpadek pro platební neschopnost a úpadek pro předlužení. Zákon stanovuje v § 3 odst. 1 Ins.Z., že úpadkem pro platební neschopnost je stav podniku, kdy:

- existují nejméně dva věřitelé,
- existují závazky déle, jak 30 dní po splatnosti,
- dlužník není schopen tyto závazky plnit.

Do **platební neschopnosti**, v předchozí větě vymezené, se může dostat nejen právnická osoba, ale i fyzická podnikající osoba a fyzická osoba nepodnikatel. Jedná se o podmínky kumulativní, tedy musí nastat všechny současně. Ověření existence těchto tří podmínek současně, se v ekonomice nazývá testem likvidity, nebo-li z angličtiny cash-flow testem (Richter, 2016). Z ekonomického pohledu se jedná o vcelku přísnou definici, dle které by se dalo říci, že v platební neschopnosti je velké množství osob, nejen podnikatelů, ale i osob fyzických. Pokud bude daná definice rozebrána podrobně, je třeba zmínit, že velká většina ekonomicky aktivních subjektů má v každý daný okamžik více jak dva věřitele. Toto tvrzení lze ukázat na běžných podnikatelských procesech. Většina podnikatelů nakupuje na fakturu, ať již materiál, či práci od svých zaměstnanců, která ačkoli je poskytována celý měsíc, je splatná jednorázově v daný den. Se zaměstnanci a jejich mzdami je spojen závazek vůči zdravotním pojišťovnám, správě sociálního zabezpečení, státu ve formě daní apod. Dalšími závazky nejen pro podnikatele jsou různé druhy půjček, podnikatelských či hypotečních úvěrů, platby za nájmy bytů, platby za energie, za telekomunikační služby apod. Všechny tyto služby, komodity jsou užívány na dluh, což dokazuje jejich způsob hrazení, kdy nejsou hrazeny denně a ihned po jejich užití, či dokonce před, ale zpětně za daný časový interval. Ti, co je poskytují, se stávají věřiteli.

Co se týče podmínky déle jak 30 dní po splatnosti, to již nebývá pro výše uvedené subjekty běžným, avšak se existence těchto závazků nevylučuje, je však více náhodná než existence podmínky první. Příkladem lze uvést opožděnou platbu z důvodu reklamace zboží na fakturu ještě před jejím uhrazením, kdy dlužník neuhradí fakturovanou částku, dokud zboží na ni uvedené nebude dodáno v bezvadném stavu. Další prodlení může vzniknout

administrativní chybou, například při převodu plateb, kdy chyba je zjištěna zpětně až když uplyne splatnost. Ani tyto podmínky samotné nejsou důvodem k úpadku.

Důležitou podmínkou je podmínka třetí, která uvádí, že dlužník není schopen výše uvedené závazky plnit. Zákonná úprava blíže upravuje definici neschopnosti plnit závazky v § 3 odst. 2 Ins.Z., kdy možným indikátorem tohoto stavu je situace, kdy:

- dlužník zastavil platby,
- závazky nejsou plněny déle, jak 3 měsíce po splatnosti, tedy ne pouze 30 dní,
- některý z dluhů není možné uspokojit exekučně či výkonem rozhodnutí.

Z příkladů výše uvedených nelze tedy dovozovat, že jen splnění v zákoně uvedených podmínek stačí k tvrzení, že se jedná o úpadek, na situaci je třeba nahlížet objektivně a s dostatečným právním uvážením.

Ke striktní právní úpravě se vyjádřil i Krajský soud v Praze, který ve svém usnesení uvedl, že je třeba rozlišit subjektivní a objektivní neschopnost dlužníka plnit závazky. Subjektivní neschopnost dlužníka plnit své závazky je jakási neochota k plnění, kdy jeho finanční prostředky jsou k plnění dostačující, ale dlužník se rozhodne neplnit. Může se jednat o situace, kdy jeho závazky jsou delší dobu, jak 30 dní po splatnosti, ale pouze z důvodu, že se dlužník doposud nedostavil do banky provést platbu, nebo s výší dluhu nesouhlasí a dluh je projednáván, což se může časově natolik protáhnout, že nastane podmínka v zákoně uvedená. Za objektivní neschopnost je považován stav, kdy dlužník dlouhodobě nedisponuje dostatečnými finančními prostředky a je evidentní, že v budoucnu ani disponovat nebude. Tedy situace, kdy i přes ochotu k plnění závazků to neumožňuje ekonomická situace dlužníka. Obvykle je platební neschopnost krátkodobého charakteru, kdy ačkoli finanční prostředky v době platby nejsou, objeví se později, tedy například v momentě, kdy podnikatel začne generovat zisk, nebo když jeho pohledávky vůči dlužníkům jsou uhrazeny, popřípadě u fyzických osob v momentě obdržení příjmu.

Z ekonomického hlediska, jak ve svém článku uvádí doktor Schönfeld (2017), je platební neschopností takový stav dlužníka, kdy jeho zisk a cash-flow nejsou schopny generovat hotovost ve výši takové, aby mohly být pokryty splatné závazky.

Druhou z forem úpadku je **úpadek pro předlužení**, který je možný pouze pro podnikatele, tedy právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Zákonná definice této formy je obsažena v § 3 odst. 4 Ins.Z.. První podmínkou, tak jako při platební neschopnosti, je existence více věřitelů, zde lze odkázat na příklady výše uvedené. Druhou podmínkou je, že souhrn závazků převyšuje hodnotu majetku podnikatele. Tento stav pokud nastane, je často dlouhodobého charakteru.

Ověření splnění zákonných podmínek zde uvedených se nazývá testem předlužení, neboli z angličtiny balance sheet test. (Richter, 2016)

V ekonomice podniku je stav předlužení patrný z rozvahy, kdy cizí zdroje převyšují vlastní kapitál podniku, majetek, dá se hovořit o nerovnováze v kapitálové struktuře podniku. Z cizích zdrojů v rozvaze uvedených je třeba odečíst dlouhodobé bankovní úvěry, jejichž splatnost je rozložena do splátek a nastává v budoucnosti. Ačkoli se jedná o závazek dlužníka, nejedná se o závazek splatný ihned. (Richter, 2016) (Smrčka, 2016)

V § 3 odst. 5 Ins.Z. je charakterizován dříve v práci uvedený **hrozící úpadek**. Jak je již v práci shora uvedeno, hrozící úpadek je stav, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. Vzhledem k tomu, že podmínky jsou obdobné jako u předchozích forem úpadku, je třeba uvést, že insolvenční návrh na hrozící úpadek může podat pouze sám dlužník. Vzhledem k tomu, že se jedná o situaci, která vzhledem ke všem okolnostem může u podnikatele nastat, je pouze sám dlužník schopen vyhodnotit svůj ekonomický stav a možnost splacení veškerých svých závazků, tedy spíše nemožnost jejich plnění. Pro podnikatele je indikátorem především ukazatel cash-flow, ale také situace na trhu, kdy pokud se na trhu objeví silný konkurent, díky kterému klesne výnos, ale náklad zůstává, může to být pro podnik likvidační. Tedy možný úpadek lze vypožorovat ze situace uvnitř podniku, ale i vně podnik, viz další kapitola.

4.1 Příčiny úpadku

Vzhledem k tomu, že úpadek spočívá v neschopnosti plnit své finanční závazky, je třeba se podívat na příčiny této neschopnosti, vyvolané ekonomickou situací podniku.

V celé ekonomice se objevuje množství faktorů působících na ekonomickou situaci podniku, tyto faktory můžeme dělit na mikroekonomické (např. konkurence, rostoucí ceny vstupů, měnící se poptávka) a makroekonomické (např. vývoj ekonomiky dané země, důchody, daně). (Ondřej, 2017)

4.1.1 Mikroekonomické a makroekonomické faktory

Makroekonomické a mikroekonomické faktory na sebe vzájemně působí a ovlivňují se. Jedním z makroekonomických faktorů je hrubý domácí produkt, který je tvořen:

- spotřebou domácností,
- investicemi firem,
- vládními výdaji,
- čistým exportem.

Spotřeba domácností je ovlivněna především výší důchodů. Při růstu důchodů, tedy zvýšením příjmů do domácností, dochází k růstu poptávky po zboží a službách, díky tomu plyne do podniků více peněžních příjmů, podniky tak mohou rozšířit výrobu a přijmout nové zaměstnance, nebo vzniknou nové podniky za účelem pokrytí poptávky, ty přijímají nové zaměstnance, čímž se snižuje nezaměstnanost. Důsledkem je vyšší příjem státního rozpočtu z odvedených daní a sociálního pojištění a samozřejmě vyšší hrubý domácí produkt. Díky tomu může stát vyplácet více peněz na starobních důchodech, sociálních dávkách, důchodech státních zaměstnanců ad., a díky tomu je stále vysoká úroveň poptávky po zboží a službách. Podniky mají finance na investice do nových technologií, zvýší se produkce a její část může být exportována do cizích zemí. To opět přináší více zisku podnikům, ale i státu.

V opačném případě, kdy domácnosti nemají dostatečný příjem, omezí své potřeby na minimum, tím klesne poptávka, podniky jsou nuceny snížit ceny a výrobu. Snížením výroby dojde k propouštění zaměstnanců, tedy k růstu nezaměstnanosti, ale také nižším odvodům do státního rozpočtu, kdy stát bude nucen snížit sociální dávky, platy státních zaměstnanců a to dále povede ke snížení poptávky po produktech a u mnohých firem to bude znamenat ukončení podnikání.

Zde uvedené příklady velmi obecně a stručně popisují ekonomickou situaci, mající velký vliv na existenci podniku a podnikatele. Nelze přesně říci, kde tento koloběh pro podniky začíná, ale je patrné, že veškeré ekonomické procesy spolu souvisí a jejich existence má mimo jiné dopady právě na podnikatele.

Mimo shora uvedené dělení, na mikroekonomické a makroekonomické faktory, můžeme ekonomické faktory také dělit také na vnitřní a vnější, které svým vlivem působí na situaci podniku.

4.1.2 Vnější prostředí a jeho vliv na úpadek podnikatele

Do vnějšího prostředí patří výše uvedené makroekonomické faktory. Vnější faktory ovlivňující podnik mají původ mimo tento podnik, podnik na tyto faktory nemá v podstatě žádný vliv, nemůže je kontrolovat, či více ovlivňovat. Vnější prostředí se dá zkoumat analýzou SLEPTE, někdy uváděna jako PESTLE či zjednodušená verze PEST, zaměřující se právě na makroprostředí. Nejedná se o analýzu, kterou je třeba provádět pouze před vstupem na trh, ale mnohé může ukázat i v průběhu podnikání. Název analýzy je akronym, pomocí ní se analyzuje:

- S – sociální prostředí
- L – legislativní prostředí
- E – ekologické prostředí
- P – politické prostředí
- T – technické a technologické prostředí
- E – ekonomické prostředí.

Politické a legislativní prostředí určuje a ovlivňuje vláda, jakožto zákonodárce, zde je situace ovlivňována například zákonnými normami, kvótami, výší daní k odvodu, sociálními dávkami apod. Legislativa dále upravuje podmínky existence subjektu a jeho podnikání. Veškeré tyto faktory mají vliv na podnikatele a jejich změna může vést k ukončení podnikání, ať už dobrovolně či nedobrovolně v podobě insolvence.

Analýza ekonomického prostředí je propojením makroekonomického a mikroekonomického prostředí. Významným faktorem je hrubý domácí produkt, inflace, státní rozpočet ad. Analýza ekonomického prostředí se také může zabývat analýzou trhu,

poptávky a nabídky. Do této kategorie patří dodavatelé, kteří diktují ceny svého zboží a služeb, jejich úkolem je dodat ve správný čas, na správné místo, za správnou cenu, správné množství zboží či služeb, to vše ovlivní následující procesy. Vnějšími faktory jsou i zákazníci nebo také odběratelé, kteří nakupují zboží a služby za ceny, které se řídí zákony nabídky a poptávky. Tyto ovlivňují, zda podnikatel bude zboží a služby prodávat, zda bude mít dostatečné množství zákazníků a zda bude schopen uspokojit jejich potřeby, zda zboží a služby odpovídají požadavkům jeho zákazníků. Značný vliv má i konkurenční prostředí na daném trhu. Pokud se objeví podnikatel, nabízející tentýž produkt či službu, tedy ve stejném množství a kvalitě, ale za nižší cenu, může stávající podnikatel přijít o své klienty a dosažený zisk nemusí stačit na pokrytí nákladů, tedy se dostane do finanční krize, která může vést až k ukončení podnikání.

Velký vliv má celosvětová ekonomika. Existují společnosti, kterým se v daném období daří více a jindy méně, to vše záleží na aktuálním stavu ekonomiky, na trendech a potřebách. Velkým vlivem byla například v letech 2008 a 2009 celosvětová finanční krize, která se projevila poklesem průmyslové produkce a konkurenceschopností obyvatelstva. (Landa, 2009)

V té době zaniklo množství podnikatelů, kteří celosvětovou krizi neustáli. V ČR bylo dalším faktorem zavedení EET, někteří podnikatelé zanikli dobrovolně, tedy ukončili činnost, jiní byli svou finanční situací donuceni s podnikáním skončit.

Vliv sociálního prostředí na podnikání je také značný. To zda podnikatel na daném trhu může uspět, závisí na jeho schopnosti mapovat prostředí. Sociální, demografické a kulturní faktory ovlivňují poptávku. Je třeba uvažovat, pro koho se bude vyrábět a dle toho zvolit vhodný typ zboží či služby. Na poptávku mají vliv příjmy, preference, zvyklosti obyvatelstva, které pokud se změní, je třeba včas zareagovat novým nebo zdokonaleným výrobkem či službou nebo snížením ceny, jinak může díky odlivu zákazníků a tím snížené poptávce opět dojít k finanční krizi podnikatele a následnému úpadku.

I technické a technologické prostředí je třeba brát v úvahu. Je třeba sledovat vývoj a trend v technologiích, podnikatelé jsou nuceni modernizovat výrobu. Nové technologie však znamenají vyšší investici - náklad, který se musí vyplatit, tedy vrátit na zisku. Zároveň sama investice může být nákladem, který podnikateli sníží náklady dosavadní, například na

zaměstnance, kdy za ně bude konkrétní úkony dělat stroj. Hlavním účelem může být zvýšení výroby za stávajících či nižších nákladů. Je však třeba dobře propočítat návratnost této investice vůči možnému zisku, kterého lze dosáhnout s jeho pomocí, a to například pomocí čisté současné hodnoty, která ukáže, zda je daná investice pro podnik výhodná. Kdyby podnikatel zaostával technologicky za ostatními, jeho zboží, ceny a lhůty by nemusely být konkurence schopné, což by časem mohlo vést k finanční tísní a následnému úpadku podnikatele. Avšak i nová technologie s sebou nese rizika, a to právě ta spojená s investicí, která je do nových technologií obvykle velmi vysoká, kdy podnikatel, který na investici použije cizí kapitál, se může dostat do situace, kdy nebude schopen tento zapůjčený kapitál splácet.

V posledních letech je kladen velký důraz na ekologii. Náklady na ochranu přírody a přírodních zdrojů stoupají. Legislativa týkající se ochrany životního prostředí je kontrolována státem. Její dodržení je často nákladné, avšak její nedodržení postižené pokutou přináší velké výdaje, které by mohly znamenat finanční potíže podnikatele. Je proto třeba po dobu podnikání tyto podmínky sledovat a dodržovat.

V souvislosti s vnějším, konkrétně konkurenčním prostředím je často používán Porterův model pěti sil. Model napomáhá analyzovat konkurenční síly působící na podnik, a to tak, že jej mohou ohrozit. Těmito silami jsou:

- hrozba vstupu nových konkurentů,
- soupeření mezi stávajícími podniky,
- vyjednávací schopnosti kupujících,
- hrozba nových substitučních výrobků,
- vyjednávací schopnosti dodavatelů.

Jak je uvedeno výše i konkurence má velký vliv na chod a existenci podniku. Shora uvedený Porterův model pěti sil má samozřejmě vliv i na ziskovost podniku.

Při vstupu nových konkurentů na trh může dojít k značnému snížení příjmů stávajících podnikatelů, ke snížení poptávky po jejich produkci.

Soupeření mezi již existujícími podniky spočívající v získání výhodnějšího postavení na trhu má výrazný vliv na tyto podniky. Pokud jeden z již existujících konkurenčních podnikatelů přijde s nabídkou například nižší ceny, dojde k odlivu zákazníků ostatních podnikatelů a tím snížení příjmů. Stejně tak může zafungovat výroba nového, zcela inovativního výrobku a dobrá reklamní kampaň.

Podnikatel je ovlivněn i kupní silou zákazníků, tedy kupujícími, kteří jsou ochotni za produkty zaplatit kupní cenu jen do určité výše dle jejich finančních možností a zájmu o produkt. Podniky často nabízí kupujícím zvýhodněné ceny, pro jejich udržení, což nelze praktikovat trvale a u všech kupujících. Aby podnikatel prodal je ovlivněn poptávkou kupujícího a jeho ochotou za produkt zaplatit.

Hrozbou pro podnikatele je i výroba nových substitučních výrobků konkurencí. Kdy výrobek plně nahrazuje výrobek stávající, dokonce může být lepším, a to za cenu stejnou nebo nižší.

Jako další je vyjednávací schopnost dodavatelů. Dodavatelé a jejich vliv, byl již v práci uveden, nyní tedy stručně. Dodavatelé dodávají podnikateli komponenty, výrobky potřebné pro konečnou produkci, ceny dodavatelů se mění v závislosti na poptávce, ale i na konkurenci. Je tedy možné, že jejich podmínky pro dodávání komponent a produktů budou pro podnikatele nevýhodné až neúnosné, protože i dodavatel chce dosahovat maximálního zisku.

Všechny síly uvedené v Porterově modelu mají na podnik vliv. Podnikatel by s těmito silami měl být seznámen a měl by být schopen reagovat na situace, které jsou jimi vyvolány. Protože opožděná či neadekvátní reakce by pro něj mohla znamenat značné potíže, které by mohly vést až k finančním problémům a s nimi spojenou neschopností hradit své závazky, která vede až k úpadku.

4.1.3 Vnitřní prostředí a jeho vliv na úpadek podnikatele

Vnitřním faktorem je samotné řízení podniku, strategie podnikatele, podnikatelský plán, znalost, vzdělání, schopnost a dovednost samotného podnikatele a jeho managementu, marketingová strategie, finanční plán a mnohé další. Cílem podnikatele je maximalizace

zisku a tržní hodnoty podniku, toho může dosáhnout pouze správným a kvalitním plánováním, organizováním, vedením, koordinací, kontrolou a dalšími činnostmi, zahrnujícími v sobě management podniku.

Podnikatel si musí zvolit cíle činnosti a sestavit podnikatelský plán, který povede k jejich dosažení, to je úkolem strategického řízení podniku. Podnikatelský plán by měl obsahovat mimo jiné podnikatelské příležitosti, cíle podniku a jeho vlastníků, potenciální trhy, analýzu konkurence, marketingové a obchodní strategie, realizační plán, finanční plán, předpoklady úspěchu projektu a rizika projektu. (Ondřej, 2017)

Ke stanovení cílů se využívá metody SMART, která je akronymem a říká, že cíle by měly být:

- S - specifické,
- M - měřitelné,
- A - akceptovatelné,
- R – reálné,
- T - sledovatelné.

Strategický cíl je to, čeho chce podnik dosáhnout, bez něj nelze činit účelně další kroky.

Dále je třeba stanovit správnou marketingovou a obchodní strategii, ta se zaměřuje na marketingový mix, tedy na produkt, cenu, distribuci a komunikační mix. Jen správně zvolený produkt, po kterém bude poptávka, je konkurence schopný a pro firmu výdělečný. Je třeba zvolit správný trh, na kterém bude produkt nabízen, je třeba stanovit cenu, která bude pro zákazníka přijatelná a zároveň pokryje náklady a přinese zisk podnikateli. V neposlední řadě je třeba stanovit, jakým způsobem bude produkt nabízen. K tomuto je vhodné provést analýzu konkurence, která může napovědět ohledně ceny a distribuce, ale také ohledně propagace. Podnikatel může konkurenci napodobit, ale také se zcela odlišit, případně se poučit z jejích chyb. Pokud podnikatel neučiní tyto kroky správně, tedy nezvolí správný trh, cenu, způsob distribuce a marketing, může to pro něj znamenat ztráty, které povedou k neschopnosti plnit své závazky.

Vzhledem k tomu, že úpadek se týká financí podniku, je třeba mít vzdělaný a schopný finanční management, který stanoví finanční plán podniku a bude provádět kvalifikovaná

rozhodnutí ohledně investic, bude získávat zdroje, investovat je a rozdělovat zisk. Jedním z důležitých úkolů finančního managementu je stanovení ideálního poměru vlastního a cizího kapitálu, za minimálních průměrných nákladů na tento kapitál, tak aby podnik maximalizoval svou tržní hodnotu.

Problémy z pohledu financí podniku mohou nastat již při počátečním plánování, ale také v průběhu fungování podniku. Mohou jimi být například vysoké režijní náklady, neúměrné či nesprávně zvolené investice, nesprávně vedené účetnictví, které tak neposkytuje věrný obraz finanční situace podnikatele, nesprávně zpracovaný plán cash-flow, ad.

Jak bylo uvedeno výše, do vnitřních příčin je třeba zahrnout i kvalifikované zaměstnance. Každý podnikatel musí být sám schopen, nebo alespoň jeho management, vyhodnotit situaci v podniku a situaci na trhu a provést dostatečná opatření k sebezáchově. Mezi vnitřní příčiny krizové situace tedy patří nedostatek vlastních finančních zdrojů a s tím spojené přeúvěrování, kdy podnikatel není schopen plnit závazky z těchto úvěrů. Tuto situaci by měl řešit a především jí přecházet právě kvalitní finanční management. Dále pak investice podnikatele, do zaměstnanců, do technologie či marketingu, které jsou pro svou nízkou návratnost neúměrné. Značný finanční problém může způsobit i špatně vedené účetnictví a účetní výkazy, které by měly platební neschopnost či předlužení včas odhalit. Pokud částky uvedené v účetních výkazech dosahují mylně kladných hodnot a s těmito je do budoucna kalkulováno, může se snadno podnik dostat do finančních problémů.

Metoda používána pro zjištění některých z výše uvedených situací je metoda SWOT, obsahující jak vnitřní, tak vnější faktory působící na podnikatele. V analýze se jedná se o stanovení silných a slabých stránek (vnitřní vliv) a zjištění hrozeb a příležitostí pro podnikatele (vnější vliv). Cílem podniku by měla být eliminace slabých stránek za maximálního využití stránek silných, využití nabízených možností a odvrácení případných hrozeb.

Všechny výše uvedené faktory vnější i vnitřní mají podstatný vliv na finanční situaci podnikatele. Je třeba podotknout, že ji neovlivňují pouze negativně, ale i pozitivně. Je však třeba jakási flexibilita a pohotovost podnikatele, aby na nově vzniklé a působící faktory včas zareagoval a tím odvrátil možný úpadek a naopak, aby využil objevených příležitostí a dosáhl maximalizace zisku a maximalizace hodnoty podniku.

V případě, že podnikatel vlivy působící na podnik nezvládne řešit, může to pro něj znamenat nedobrovolné ukončení podnikání formou insolvenčního řízení. K tomuto lze dospět negativním působením jakéhokoli faktoru výše uvedeného, častěji pak kombinací několika těchto faktorů.

Jak již bylo v práci uvedeno, úpadek nastává v případě, že podnikatel má dva a více věřitelů se závazky více jako 30 dní po splatnosti a není schopen tyto závazky plnit nebo má dva a více závazků ve výši převyšující hodnotu jeho majetku. Je tedy evidentní, že při nesprávném řízení podniku a nesprávnou reakcí na faktory působící na podnik se může snadno stát, že finanční stav podniku povede k situaci, kdy podnikatel bude mít nedostatek finančních prostředků, aby mohl hradit své závazky a pokud tato situace bude trvat delší dobu a podnikatel nebude z objektivních důvodů schopen závazky hradit, dostane se do úpadku a s tím spojeného insolvenčního řízení. Toto řízení je stručně popsáno v následující kapitole 5 a jeho proces je předmětem praktické části této práce.

5 Podnikatel v insolvenčním řízení

Smyslem insolvenčního řízení je poměrné uspokojení co nejvyššího počtu věřitelů. Tento smysl nebo-li účel řízení se dá dovozovat z ustanovení § 1 Ins.Z.. Z definice je patrné, že vedení insolvenčního řízení má smysl pouze tam, kde existuje takový majetek, aby jeho zpeněžením mohla být uspokojena alespoň část dluhů. (Pilátová a kol., 2017)

Vzhledem k tomu, že insolvenční řízení je zahájeno na návrh, dává zákon povinnost dlužníkovi podat insolvenční návrh k příslušnému soudu, jakmile se dlužník, tedy podnikatel dozví nebo se při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Další možností, jak zahájit insolvenční řízení je podání návrhu na soud dvěma a více věřiteli, jejichž pohledávky za dlužníkem jsou po splatnosti.

Sám podnikatel případně vedení podniku by měli být schopni zhodnotit stav společnosti a zvážit, zda se společnost nedostává do úpadku. Tyto informace jsou podnikateli dostupné především z účetních výkazů, kdy v případě platební neschopnosti se použije tzv. test likvidity neboli cash-flow test. Schopnost plnit závazky podnikatele je patrná například v rozvaze, kde na pravé straně jsou uvedeny závazky podnikatele a na straně levé peněžní prostředky, kterými lze závazky hradit. (Richter, 2016)

To, zda má podnikatel dostatek finančních prostředků na úhradu splatných závazků, ukáží jednotlivé účty při správném vedení účetnictví. Je však třeba zvážit, zda ačkoli podnikatel nedisponuje dostatečnými peněžními prostředky případně majetkem ihned zpeněžitelným, zda by bylo možné hradit závazky prodejem části dlouhodobého majetku, tak aby nedošlo k ohrožení podstatné části provozu podniku.

V případě předlužení se jedná o tzv. rozvahový test, který ukáže, zda během roku nedošlo k předlužení podniku. Rozvaha porovnává majetek na jedné straně se závazky a vlastním kapitálem na straně druhé. Z výsledků porovnání je patrné, zda majetek podniku/podnikatele bude stačit na pokrytí jeho závazků.

Pokud tedy podnikatel dojde k závěru, že může dojít k úpadku je jeho zákonnou povinností podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, jinak nese odpovědnost za škody opomenutím vzniklé. Tato odpovědnost spočívá v zaplacení rozdílu částky, kterou obdrží

věřitel pro uspokojení své pohledávky a výši pohledávky, kterou do insolvenčního řízení přihlásil. To, zda došlo k včasnému podání návrhu, se nedá přesně určit, avšak ze zvoleného řešení úpadku, je to možné dovodit. Nejkrainější možností je konkurs podnikatele, kdy dochází k likvidaci podnikatele. Dočasným řešením je moratorium a řešení, které lze použít v případě, že může dojít k obnově podniku je reorganizace. Posledním řešením je oddlužení, z důvodu, že se jedná o řešení převážně pro nepodnikatele, nebude předmětem této práce.

Je však nutné uvést, že dříve toto řešení bylo opravdu výhradně pro nepodnikatele, od 1.1.2014 je možné, aby oddlužení proběhlo u fyzické osoby podnikatele, která již prošla konkursem, kdy přesto zůstaly neuspokojené dluhy z podnikání nebo pokud s oddlužením podnikatele souhlasí věřitelský orgán. (Maršíková, 2017)

5.1 Procesní subjekty insolvenčního řízení

V řízení je třeba rozlišit účastníky řízení a procesní subjekty. Procesními subjekty insolvenčního řízení jsou ti, kteří právně ovlivňují insolvenční proces a disponují procesními právy a povinnostmi. (Hásová, Moravec, 2013) Těmito subjekty disponujícími právy a povinnostmi je především dlužník, věřitelé, insolvenční správce, insolvenční soud, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka. Účastníky insolvenčního řízení jsou pouze věřitelé a dlužník.

5.1.1 Insolvenční soud

Věcně příslušné insolvenčními soudy v České republice v prvním stupni jsou soudy krajské. Místně příslušnými jsou soudy, v jejichž obvodu má dlužník – fyzická osoba jako podnikatel místo podnikání, pokud jej nemá uvedené, je místně příslušný soud dle bydliště dlužníka. V případě právnických osob je místně příslušný soud dle sídla podniku. Postup a úkony insolvenčního soudu jsou uvedeny v Ins.Z. Odvolacími soudy v insolvenčním řízení jsou vrchní soudy rozhodující o odvolání, jakožto řádném opravném prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Pro mimořádné opravné prostředky je příslušný Nejvyšší soud ČR.

Prvním úkolem soudu je po doručení insolvenčního návrhu vydat vyhlášku o zahájení řízení a vyvěsit ji na úřední desce soudu. Dále soud rozhoduje, zda je podnikatel v úpadku, pokud ano, vydá o tom usnesení a rozhodne o způsobu řešení úpadku. Soud také rozhoduje o záloze na náklady řízení. Může vydat předběžné opatření, ale také rozhodnout o moratoriu.

5.1.2 Dlužník

Dlužník, tedy podnikatel je subjekt, který je takto označen v insolvenčním návrhu, je procesním subjektem a zároveň účastníkem řízení. Je to subjekt, proti kterému je směřován insolvenční návrh, ten však může i on sám podat. V řízení je rozhodováno o jeho právech a povinnostech insolvenčním soudem.

Po zahájení insolvenčního řízení je dlužník omezen při nakládání s majetkem – majetkovou podstatou, aby nedošlo k její podstatné změně. Do omezení nakládání s majetkem patří především zákaz svůj majetek prodat, pronajmout, směniti či darovat.

Dlužník může i v průběhu insolvenčního řízení provozovat podnikatelskou činnost, a to až do doby než jeho činnost ukončí insolvenční správce. S nepřerušným výkonem podnikatelské činnosti je obvykle spojena nutnost hradit závazky, tedy pohledávky věřitelů, to je mu umožněno za zákonem stanovených podmínek. Omezení dlužníka může být zajištěno vydáním předběžného opatření soudu, kde ustanoví předběžného správce, který bude činit úkony, které byly dlužníkovi zakázány.

Dlužník má právo se odvolat proti rozhodnutí o úpadku, pokud návrh sám nepodal, a to do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí o úpadku.

5.1.3 Věřitelé

Stejně jako dlužník, i věřitelé jsou nejen procesními subjekty, ale i účastníky řízení, což jim dává v řízení více práv. Již od zahájení insolvenčního řízení mohou přihlašovat své pohledávky, a to až do doby, kterou pro přihlašování pohledávek stanovil soud, tato doba je 30 až 60 dní. Věřitelé v řízení vystupují skrze věřitelské orgány - schůzi věřitelů a věřitelský výbor. (Maršíková, 2017)

Schůze věřitelů je složena ze všech přihlášených věřitelů, volí a odvolává věřitelský výbor, rozhoduje o počtu jeho členů, rozhoduje o odvolání insolvenčního správce zvoleného soudem a ustanovuje správce nového. Schůze věřitelů může navrhnout způsob řešení dlužníkovy úpadku. Dalším jejím právem je projednání zprávy insolvenčního správce o hospodaření dlužníkovy podniku s vydáním doporučení k dalšímu postupu. Schůze věřitelů je svolána a řízena soudem dle zákonných podmínek. Při rozhodování o vymezených pravomocích má každý věřitel jeden hlas na každou korunu pohledávky, k přijetí usnesení se vyžaduje nadpoloviční většina přítomných počítána podle výše jejich pohledávky. Pro určité úkony je zákonem stanovena vyšší kvóta hlasů. (Hásová, Moravec, 2013)

Věřitelský výbor je volen, aby chránil společné zájmy věřitelů a přispíval k naplnění účelu insolvenčního řízení. Výbor se ustanovuje v případě, že je počet přihlášených věřitelů větší než 50, jinak stačí pouze zvolit zástupce věřitelů a jeho náhradníka. Počet členů výboru je od 3 do 7, jedná se o věřitele zajištěné i nezajištěné. Výbor rozhoduje většinou hlasů, při nutné účasti nadpoloviční většiny členů. Působností výboru je dohled nad insolvenčním správcem, uděluje souhlas dlužníkovi k uzavírání smluv o úvěrovém financování, schvaluje výdaje při správě majetkové podstaty. Může kontrolovat účetnictví dlužníka, rozhoduje o účetní závěrce, atd. Za tyto činnosti členům výboru náleží náhrada za výdaje spojené s výkonem funkce. (Hásová, Moravec, 2013)

5.1.4 Insolvenční správce

Insolvenční správce je ustanoven insolvenčním soudem, popřípadě později zvolen věřitelským výborem. Insolvenční správce se při výkonu své funkce řídí především příslušnými zákony a pokyny insolvenčního soudu. Je procesním subjektem insolvenčního řízení od svého zvolení až do doby než je insolvenční řízení ukončeno. Insolvenční správce je vybrán ze seznamu vedeného Ministerstvem spravedlnosti dostupném na jeho webových stránkách. Vznik funkce se řídí zákonem č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Činnosti insolvenčního správce stanovuje a upravuje zákon. Mezi hlavní činnosti patří soupis majetkové podstaty dlužníka a přezkum přihlášených pohledávek. K jeho činnostem více v praktické části práce.

5.2 Návrh na zahájení insolvenčního řízení a jeho dopady na účastníky řízení

Jak je v práci uvedeno v přechozích kapitolách, insolvenční řízení je zahájeno vždy na návrh, který může podat pouze sám dlužník nebo věřitelé, jejichž pohledávky za dlužníkem jsou již po splatnosti. Insolvenční návrh musí být podán k příslušnému krajskému soudu, dle sídla dlužníka a musí obsahovat zákonem uložené náležitosti. Mezi tyto patří:

- označení soudu, kterému je návrh určen,
- označení navrhovatele a dlužníka,
- uvedení skutečností, které osvědčují úpadek či hrozící úpadek,
- označení důkazů,
- uvedení petitu, tedy toho čeho se navrhovatelé domáhají, jak chtějí, aby soud rozhodl,
- datum a podpis osoby, která návrh podává.

Pokud bude návrh na zahájení insolvenčního řízení podán bez zde uvedených náležitostí soud jej odmítne. Pokud je navrhovatelem věřitel, musí k návrhu připojit i přihlášku pohledávky a doložit, že má splatnou pohledávku za dlužníkem. V případě, že je navrhovatelem sám dlužník, musí k návrhu připojit seznam majetku a pohledávek a dále seznam svých závazků a věřitelů, případně zaměstnanců. S podaným návrhem lze současně podat návrh na reorganizaci, je-li její provedení možné vzhledem k finanční situaci podniku. (Hásová, Moravec, 2013)

5.2.1 Návrh podaný dlužníkem

Jak je uvedeno v kapitole předchozí, právo na podání insolvenčního návrhu má, jak dlužník, tak věřitel. S podáním návrhu jednotlivých účastníků řízení jsou spojeny zvláštní povinnosti uložené zákonem o náležitostech daného návrhu.

Dlužník má povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení v případě zjištění úpadku a z důvodu úpadku hrozícího. Dlužník je dle ustanovení § 4 Ins.Z. povinen připojit k návrhu:

- seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků,
- seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů,

- seznam svých zaměstnanců,
- listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.

Pokud nejsou náležitosti v návrhu uvedeny, soud vyzve dlužníka k jejich doplnění.

S insolvenčním návrhem může dlužník podat i návrh na reorganizaci, pokud se tak dlužník rozhodne, stanovuje zákon podmínky, které musí tento návrh obsahovat.

5.2.2 Návrh podaný věřiteli

Pokud je návrh podán věřitelem musí v něm věřitel uvést skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka a doložit splatné pohledávky proti dlužníkovi. Vzhledem k tomu, že pro podání návrhu je nutná mnohost věřitelů, jejichž pohledávky za dlužníkem jsou po splatnosti, judikoval Nejvyšší soud, že návrh musí obsahovat i konkrétní údaje o věřitelích dlužníka a o jejich pohledávkách, včetně podrobných údajů jako je například splatnost. (Richter, 2017)

V případě absence některé z obecných nebo zde uvedených náležitostí insolvenční soud návrh na zahájení insolvenčního řízení odmítne.

Společně s návrhem může věřitel podat za zákonem stanovených podmínek návrh na reorganizaci dlužníka.

5.2.3 Šikanózní návrh

V rámci věřitelských návrhů se hovoří o tzv. šikanózním návrhu, tento návrh spočívá ve skutečnosti, že jej věřitel podá, aniž by k tomu měl právní důvod. Jedná se o zneužití možnosti tlaku na dlužníka. Ačkoli je za takto podaný bezdůvodný návrh možné postižení věřitele, který návrh podal, stále k takovýmto podáním v praxi dochází. Možné důsledky pro věřitele spočívají v pokutě až 100 000 Kč.

5.3 Postup insolvenčního soudu

Insolvenční soud je povinen zveřejnit zahájení insolvenčního řízení na úřední desce jako vyhlášku. Dále vyrozumí zákonem stanovené subjekty, kterými je například finanční úřad,

správa sociálního zabezpečení, ad. Od okamžiku zahájení řízení mohou věřitelé podávat své přihlášky pohledávek u daného soudu. Pro insolvenční řízení může soud nařídít navrhovateli zaplacení zálohy na náklady řízení do výše až 50 000 Kč. Z důvodu lepšího zajištění závazků dlužníka může soud vydat předběžné opatření omezující podnikateli dispozici s majetkovou podstatou. V insolvenčním řízení se soud řídí zásadou vyhledávací, což znamená, že aktivně vyhledává důkazy osvědčující existenci, pravost, výši přihlášených pohledávek.

V první fázi soud rozhodne o insolvenčním návrhu a zveřejní vyhláškou zahájení řízení. V druhé fázi soud rozhoduje, zda je návrh důvodný, může návrh odmítnout, zamítnout nebo řízení zastavit. Pokud však je úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek prokázán, soud vydá rozhodnutí o úpadku podnikatele, kde tento úpadek konstatuje a ustanoví insolvenčního správce, který bude v průběhu celého řízení činit kroky uložené mu zákonem a soudem. Dále vyzve dlužníka k doložení seznamu majetku, pohledávek a závazků, dlužníků a věřitelů. Stanoví se zde lhůta pro přihlášení pohledávek věřitelů, kteří tak ještě neučinili, a to až dva měsíce. Rozhodnutí soud doručí do vlastních rukou dlužníkovi, insolvenčnímu správci a subjektům, které jsou účastníky řízení.

Pokud byl součástí insolvenčního návrhu i návrh reorganizace, může ji soud povolit. Blíže k jednotlivým způsobům řešení viz kapitola 6.

V této kapitole je třeba zmínit tzv. **moratorium**. Jedná se o ochranu dlužníka před věřiteli. Dlužník je oprávněn podat návrh na vyhlášení moratoria soudu před zahájením insolvenčního řízení, ale i po jeho zahájení. Avšak po zahájení řízení je zde podmínka podání návrhu na moratorium do 7 dnů, pokud návrh na zahájení insolvenčního řízení podal sám dlužník a do 15 dnů, pokud jej podal věřitel. Pokud soud vyhoví návrhu, může moratorium vyhlásit až na 3 měsíce a na žádost soudu lze prodloužit o 30 dní. Účinek ochrany dlužníka spočívá v nemožnosti vyhlásit úpadek po dobu trvání moratoria. Použití moratoria má smysl tam, kde ačkoli je v době podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení dlužník v platební neschopnosti, je nyní schopen prokázat, že než uplyne soudem daná lhůta, bude opět schopen plnit své závazky. (Hásová, Moravec, 2013)

Tento institut se uplatní například ve chvíli, kdy je podnikatel v druhotné platební neschopnosti nebo dojde k většímu výpadku výroby z neočekávaných důvodů, ale tento stav je jen dočasný a lze jej odstranit.

6 Možnosti řešení úpadku

Insolvenční zákon ve svém § 4 uvádí, že způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení se rozumí:

- konkurs,
- reorganizace,
- oddlužení,
- zvláštní způsoby řešení úpadku.

Jak již bylo v práci uvedeno, oddlužení nebude předmětem této práce, protože se týká primárně dlužníka, kterým je nepodnikající fyzická osoba. Pro podnikatele je nejvíce využívaným způsobem řešení úpadku konkurs.

6.1 Konkurs

Konkurs je likvidační formou řešení úpadku nastávající až v případě, že úpadek podnikatele nelze řešit reorganizací nebo oddlužením. I přes tuto skutečnost je to nejčastější řešení úpadku v ČR. Podstatou konkursu je zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a poměrné uspokojení pohledávek věřitelů. O konkursu rozhodne soud, který prohlášení konkursu zveřejní v insolvenčním rejstříku. Od jeho rozhodnutí je oprávněn nakládat s majetkovou podstatou podniku jen ustanovený insolvenční správce. Veškeré jednostranné právní úkony dlužníka týkající se nakládání s majetkovou podstatou zanikají. Neuzavřené smlouvy může za dlužníka uzavřít pouze insolvenční správce. O smlouvách, ze kterých vyplývá vzájemné plnění je oprávněn rozhodovat pouze insolvenční správce, stejně jako o smlouvách, nájemních a podnájemních. Správce se může rozhodnout o trvání smluv nebo jejich ukončení. Prohlášením konkursu se také přeruší probíhající řízení o majetkové podstatě podniku. (Pilátová a kol., 2017)

Úkolem insolvenčního správce v konkursu je zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a následné poměrné uspokojení věřitelů. Podkladem je správci soupis majetkové podstaty schválený soudem. V rámci řízení, ke dni prohlášení konkursu sestaví insolvenční správce zprávu o hospodářské situaci dlužníka, kde především porovná majetek dlužníka s jeho závazky pro zjištění možné výše uspokojení věřitelů. Majetková podstata může být zpeněžena po právní moci rozhodnutí o konkursu zákonem stanovenými způsoby:

- veřejnou dražbou,
- prodejem movitých věcí a nemovitostí,
- prodejem majetku mimo dražbu,
- v dražbě provedené soudním exekutorem.

O konkrétním způsobu zpeněžení rozhodne insolvenční správce se schválením věřitelského výboru.

V rámci první fáze konkursu je ke dni prohlášení konkursu sestavena mezitímní účetní závěrka. Poté insolvenční správce sestaví také přehledy o příjmech, výdajích, majetku a závazcích, podá nutná daňová přiznání a zpracuje podklady pro schůzi věřitelů. Insolvenční správce po prohlášení konkursu vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, vede dlužníkovu účetnictví a zajišťuje plnění daňových povinností. Insolvenční správce přebírá kompletní účetnictví dlužníka.

S prohlášením konkursu se pojí i další povinnosti, jako je splnění daňové povinnosti dlužníka, a to především odvedení daně přidané hodnoty a daně z příjmu právnických osob. Po přechodu dispozičních práv s majetkovou podstatou dlužníka na insolvenčního správce je dlužník povinen k danému dni podat daňové přiznání k dani z příjmu. Daň z přidané hodnoty musí dlužník spočítat ke dni předcházejícímu prohlášení konkursu a tu odvést, ode dne prohlášení konkursu nastává další zdaňovací období.

Po zpeněžení majetkové podstaty vydá insolvenční správce konečnou zprávu, kde charakterizuje svou činnost a vyčíslí zde finanční výsledky. Dále předloží soudu vyúčtování své odměny a výdajů. Z peněz získaných za zpeněžení majetkové podstaty se postupně uspokojují věřitelé. Návrh na poměrné uspokojení předkládá insolvenční správce soudu. Prvním, kdo je z výtěžku uspokojen je insolvenční správce, dále závazky vzniklé ze smluv v době moratoria, pohledávky z úvěrových financí, pracovněprávní pohledávky ad. (Pilátová a kol., 2017)

Ke dni sestavení konečné zprávy sestaví insolvenční správce účetní závěrku.

Rozdělením výtěžku z prodeje majetkové podstaty, který je rozdělen dle usnesení soudu a obdržením zprávy o splnění usnesení je proces konkursního řízení ukončen - zrušen. Po

zrušení konkursu ještě insolvenční správce uzavře účetní knihy, sestaví účetní závěrku, splní daňové povinnosti a nakonec předá dlužníkovi zbývající majetek.

6.2 Reorganizace

Reorganizace je způsob řešení úpadku s cílem zachovat podnik, ozdravit jej a obnovit jeho finanční výkonnost a zároveň uspokojit pohledávky věřitelů. Reorganizace probíhá na základě plánu schváleného soudem. Tento plán může předložit dlužník společně s návrhem na zahájení insolvenčního řízení. Reorganizaci však není možné provést vždy, podmínky jejího užití jsou stanoveny zákonem. První z podmínek je, že celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka je za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu alespoň 50 000 000 Kč, druhá podmínka je, že má dlužníka alespoň 50 zaměstnanců. Pokud je návrh na reorganizaci podán věřiteli, musí být předem schválen schůzí věřitelů. Soud může návrh zamítnout. Pokud návrhu vyhoví, je podstatné, že po celou dobu insolvence je dlužník oprávněn disponovat s majetkovou podstatou podniku. (Pilátová, 2017)

Způsobů reorganizace, jak uvádí zákon, je několik, může se jednat o fúzi dlužníka, převod aktiv na věřitele, prodej majetkové podstaty či podniku, vydání akcií, změnu zakladatelského dokumentu, restrukturalizace pohledávek věřitelů či jiné zajištění financování provozu podniku. Z ekonomického hlediska je pro dlužníka především výhodná restrukturalizace spočívající v prominutí dluhu, například daňového nedoplatku, pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. Druhá forma restrukturalizace je odklad splatnosti dluhu. Částečné nebo celkové zpeněžení majetkové podstaty přinese dlužníkovi prostředky na zaplacení pohledávek věřitelů, avšak je otázkou, zda je takovéto řešení účelné, zda za těchto podmínek může podnik pak dále fungovat a zda se jedná stále o reorganizaci.

Při reorganizaci je insolvenční správce pověřen kontrolou nad výkonem reorganizačního plánu, dohlíží na dlužníka, dohlíží na soupis majetkové podstaty a podává zprávy věřitelskému výboru.

Z původně schválené reorganizace může dojít ke konkursu, a to především pokud byla povolena na návrh dlužníka, který si konkurs nyní přeje, uplynula lhůta soudu pro

předložení plánu, dlužník neplatí řádně a včas úroky, po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat ad. (Pilátová, 2017)

Reorganizace je ukončena třemi způsoby, a to výše uvedeným převodem na konkurs, zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu nebo splněním reorganizačního plánu.

Dle statistik portálu Justice.cz je možné říci, že zcela převažujícím řešením úpadku podnikatele je konkurs. Konkurs užije ročně několik stovek podnikatelů, zatímco reorganizace využilo za poslední tři roky ročně kolem 10 podnikatelů (7,11,15). Zcela nejčastějším řešením úpadku je oddlužení fyzických osob. Co se týče návrhů podaných na vyhlášení úpadku, značně převyšuje návrh podaný samotným dlužníkem. Toto číslo je ovlivněno především návrhy dlužníků na oddlužení, protože dle statistik je při konkursu častěji podán návrh věřiteli. (Justice.cz, 2018)

6.3 Srovnání a hodnocení řešení úpadku podnikatele

Z výše uvedeného je patrné, že způsoby řešení úpadku jsou v podstatě nesrovnatelné, a to především proto, že na podniky, které by mohly využít reorganizaci, klade zákon vysoké požadavky, oproti tomu konkurs je možný pro všechny podnikatele v úpadku. Tato náročnost je patrná i ze srovnání počtu podniků, které využili konkurs a které reorganizaci, kde v případě reorganizace se jedná o 33 podniků za poslední tři roky a v případě konkursu se jedná o tisíce podnikatelských subjektů.

Co se týče důsledků jednotlivých způsobů řešení úpadku, pro podnikatele je výhodnější možnost reorganizace podniku, protože tím je podnik zachován a je zde šance, že se ozdraví a bude možné opět dosáhnout finanční stability. Důsledkem konkursu je zánik podniku. Při reorganizaci si podnikatel sám v podniku vše řídí i nadále a insolvenční správce stanovený soudem vykonává dohled nad činností podnikatele. V případě konkursu na sebe insolvenční správce přebírá práva a povinnosti podnikatele, to je především nevýhodné ve chvíli, kdy podnikatel ještě nadále vyvíjí ekonomickou aktivitu a je tak nucen konzultovat svá rozhodnutí a kroky se správcem, aby je za něj učinil.

Následující praktická část by měla ukázat, jak v praxi probíhá insolvenční proces a měla by dát jakýsi návod, jak v případě úpadku jako podnikatel postupovat.

7 Proces řešení úpadku podnikatele v praxi

V této části práce je uvedeno, jak probíhá řešení úpadku podnikatele, jakožto dlužníka v praxi. Tedy, jak by měl dlužník postupovat, jaké jsou podstatné kroky procesu řešení úpadku a jaké jsou následky jednotlivých fází řešení úpadku.

Proces úpadku podnikatele řešený konkursem bude popsán na konkrétním nejmenovaném podniku uváděném pod zkratkou TR. Jedná se o podnik s právní formou společnosti s ručením omezeným zapsaný do obchodního rejstříku dne 10. 8. 2010. Podnik má od počátku jednoho společníka, který je zároveň jednatelem firmy. Dne 2. 10. 2014 bylo soudem zahájeno insolvenční řízení trvající doposud.

Jak je v předchozích kapitolách práce uvedeno, veškeré informace týkající se insolvenčních řízení se zveřejňují v insolvenčním rejstříku vedeném Ministerstvem spravedlnosti a dostupném na internetových stránkách www.justice.cz, zde je možné vyhledat dle názvu subjektu, IČ subjektu či jména a příjmení všechny subjekty v insolvenčním řízení. Na těchto internetových stránkách jsou dále zveřejňovány veškeré dokumenty týkající se daného řízení, tedy dokumenty od podání insolvenčního návrhu, přes přihlášky věřitelů, usnesení soudu, zprávy insolvenčního správce až ke konečné zprávě insolvenčního správce o výsledku řízení. Přehled těchto listin a úkonů může vydat tak, jak uvádí následující obrázek č. 1, který je výňatkem insolvenčního rejstříku, kde je patrné, jaké listiny v rámci insolvenčního řízení u podniku TR byly vydány soudem, či doloženy účastníky řízení a jaké byly v rámci řízení provedeny úkony.

Jak dále z obrázku vyplývá, konkrétně z horní části, insolvenční řízení lze rozdělit na dvě fáze, první fází je **řízení do úpadku** a druhou fází je **řízení po úpadku**. Tyto dvě fáze od sebe dělí usnesení soudu o úpadku dlužníka.

Zvlášť je také v rejstříku vytvořena záložka pro přihlášky věřitelů a dále pro věci týkající se incidenčních sporů.

Oddíl A - Řízení do úpadku		Oddíl B - Řízení po úpadku	Oddíl C - Incidenční spory	Oddíl D - Ostatní	Oddíl P - Přihlášky
	Okamžik zveřejnění		Popis		Dokument
1.	02.10.2014	13:59	Insolvenční návrh		plný text (3546 kB)
2.	02.10.2014	13:59	Pověření asistenta soudce		plný text (180 kB)
3.	02.10.2014	13:59	Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení		plný text (198 kB)
4.	06.10.2014	14:09	Návrh - přílohy		plný text (7412 kB)
5.	06.10.2014	14:14	Pověření vyššího soudního úředníka		plný text (229 kB)
6.	23.10.2014	08:22	Referát		plný text (202 kB)
7.	23.10.2014	08:28	Sdělení		plný text (1840 kB)
8.	23.10.2014	08:31	Usnesení		plný text (204 kB)
9.	23.10.2014	08:37	Výzva dlužníkovi k vyjádření se k insolvenčnímu návrhu		plný text (250 kB)
10.	23.10.2014	09:55	Sdělení		plný text (109 kB)
11.	29.10.2014	09:59	Sdělení		plný text (109 kB)
12.	30.10.2014	08:00	Sdělení		plný text (130 kB)
13.	30.10.2014	12:58	Vyjádření dlužníka		plný text (152 kB)
14.	30.10.2014	13:01	Vyjádření dlužníka		plný text (765 kB)
15.	30.10.2014	13:10	Seznam majetku a závazků		plný text (2916 kB)
16.	31.10.2014	13:35	Sdělení		plný text (1812 kB)
17.	03.11.2014	11:18	Sdělení		plný text (469 kB)
18.	03.11.2014	11:32	Sdělení		plný text (6332 kB)
19.	03.11.2014	14:49	Vyjádření dlužníka		plný text (2095 kB)
20.	05.11.2014	08:56	Sdělení		plný text (787 kB)
21.	05.11.2014	08:59	Sdělení		plný text (1067 kB)
22.	07.11.2014	09:20	Sdělení		plný text (274 kB)
23.	10.11.2014	09:39	Sdělení		plný text (1922 kB)
24.	10.11.2014	09:42	Sdělení		plný text (3820 kB)
25.	14.11.2014	08:36	Sdělení		plný text (2146 kB)
26.	06.01.2015	15:13	Nařízení jednání		plný text (560 kB)
27.	27.03.2015	13:57	Protokol o jednání		plný text (159 kB)
28.	27.03.2015	13:59	Jiné		plný text (400 kB)
29.	01.04.2015	14:47	Opatření o určení osoby správce		plný text (75 kB)
30.	17.04.2015	10:10	Usnesení o úpadku spojené s prohlášením konkursu Usnesení o ustanovení správce Výzva k podávání přihlášek pohledávek Výzva k zaplacení SOP Výzva na správce Výzva		plný text (309 kB)

Obrázek 1: Seznam dokumentů insolvenční rejstřík
Zdroj: Insolvenční rejstřík

7.1 Řízení do úpadku

Do fáze řízení do úpadku spadají úkony procesních subjektů a účastníků řízení jako podání návrhu, pověření soudce případně vyššího soudního úředníka či asistenta soudce k úkonům ve věci, vyhláška o zahájení řízení, výzva dlužníka k vyjádření se či doplnění údajů, výzva věřitelů dlužníka k doložení pohledávek vůči dlužníkovi, jednání a dokazování ve věci, zda je dlužník skutečně v úpadku či hrozícím úpadku, opatření soudu o určení osoby správce, vydání usnesení o úpadku, výzva věřitelů k podání přihlášek, výzva k uhrazení soudního poplatku, a další viz obrázek č. 1.

7.1.1 Podání insolvenčního návrhu

Podnětem k zahájení insolvenčního řízení je podání insolvenčního návrhu. Podnikatel, jakožto dlužník má povinnost podat insolvenční návrh bezodkladně po té, co se o svém úpadku dozvěděl, nebo při náležité péči dozvědět měl. Tuto povinnost mu ukládá § 98 Ins.Z. V případě, že by tuto povinnost nesplnil, hrozí podnikateli sankce dle insolvenčního

zákona a dále dle zákona o obchodních korporacích. Zde je třeba uvést, že povinnost podání má za právnickou osobu její statutární orgán a v případě společnosti v likvidaci pak likvidátor. V případě porušení povinností spočívá sankce těchto osob v odpovědnosti věřitelům za škodu či újmu, která jim tímto opomenutím vznikne. Další sankcí pro členy statutárního orgánu v případě opomenutí podání insolvenčního návrhu je vydání prospěchu obdržného za výkon své funkce, a to dva roky zpětně. O tomto rozhodne soud, kdy je možnost vyhnout se této sankci prokázáním, že nevěděli a vědět o úpadku či hrozícím úpadku nemohli.

Pro insolvenční návrh podaný dlužníkem není předepsaný formulář, jedná se o písemnost vytvořenou volnou formou, kdy jedinou formální podmínkou je písemná forma a úředně ověřený podpis navrhovatele. Obsahové požadavky stanovuje § 103 a § 104 Ins.Z., patří sem označení soudu, kterému je návrh určen, označení navrhovatele a dlužníka, uvedení skutečností osvědčujících úpadek či hrozící úpadek, označení důkazů, uvedení petitu, tedy toho čeho se navrhovatelé domáhají, jak chtějí, aby soud rozhodl, datum a podpis osoby, podávající návrh. Blíže k tomuto uvedeno v kapitole 5.2.

Insolvenční návrh se shora uvedenými údaji opatřený úředně ověřeným podpisem musí dlužník zaslat věcně a místně příslušnému soudu. Tím je krajský soud dle místa sídla dlužníka. Má-li dlužník povinně zřízenou datovou schránku, má povinnost podat insolvenční návrh výhradně elektronicky. Po obdržení soud zveřejní insolvenční návrh v insolvenčním rejstříku vedeném Ministerstvem spravedlnosti.

Následuje úkon soudu, kdy má povinnost oznámit veřejnou vyhláškou zahájení insolvenčního řízení, a to do 2 hodin od doručení insolvenčního návrhu. Je třeba vědět, že samotná vyhláška o zahájení insolvenčního řízení není rozhodnutím o tom, zda se dlužník v úpadku nachází a nelze se proti ní odvolat.

V případě podniku TR došlo k podání insolvenčního návrhu věřitelem dlužníka, a to dne 2. 10. 2014. Jedná se o tzv. věřitelský návrh, kdy věřitel musí navíc doložit splatné pohledávky vůči dlužníkovi. Insolvenční návrh podal zaměstnanec firmy TR, kterým měl vůči dlužníkovi, svému zaměstnavateli, splatné pohledávky z mezd ve výši cca 81 000 Kč, a to 3 měsíce po splatnosti. Zaměstnanec v návrhu uvedl další dva zaměstnance podniku TR, kteří mají své mzdy také více jak 3 měsíce po splatnosti, a dále uvedl několik věřitelů

svého zaměstnavatele, vůči kterým má podnik TR závazky déle jak 30 dní po splatnosti. Ve svém návrhu požádal soud, aby vydal rozhodnutí, že byl zjištěn úpadek dlužníka TR.

Postup soudu ohledně vyhlášky je shodný, jako kdyby byl návrh podán dlužníkem samotným. Proto téhož dne, jak zákon ukládá, vydal soud vyhlášku, ve které rozhodl o oznámení zahájení insolvenčního řízení ve věci dlužníka TR a zároveň tuto vyhlášku ihned zveřejnil v insolvenčním rejstříku, kdy tímto dnem nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.

Dalším úkonem soudu je usnesení ve smyslu ustanovení § 128 odst. 3 Ins.Z., kterým soud dne 23. 10. 2014 vyzval dlužníka, aby se k insolvenčnímu návrhu vyjádřil, pro toto vyjádření soud stanovil lhůtu 7 dnů ode dne doručení usnesení. Dlužník může s insolvenčním návrhem souhlasit či vznést námitky k závazkům v návrhu uvedeným. Také v případě uznání závazků může udělit souhlas s vydáním rozhodnutí o úpadku bez soudního jednání. Zároveň soud vyzval dlužníka, aby ve shodné lhůtě předložil soudu důležité listiny, těmi jsou seznam majetku včetně pohledávek, seznam závazků a jejich věřitelů a seznam zaměstnanců dlužníka TR.

Soud téhož dne vydal usnesení vyzývající další dlužníkovi věřitele, aby ve stanovené lhůtě 7 dnů sdělili, zda evidují za dlužníkem nějaké pohledávky a doložili toto příslušnými listinami.

Dokumenty evidované v insolvenčním rejstříku jako sdělení jsou vyjádření věřitelů dlužníka na výzvu soudu, zda vůči dlužníkovi evidují nesplacené pohledávky.

Dne 29. 10. 2014 se na základě usnesení soudu vyjádřil dlužník TR k insolvenčnímu řízení, a to se souhlasným stanoviskem, kdy dlužník shledal insolvenční návrh jako důvodný a souhlasil s jeho obsahem. Dále dlužník souhlasil s vydáním rozhodnutí bez nařízeného ústního jednání. Zároveň se svým sdělením dlužník dodal soudem požadované seznamy, tedy seznam majetku včetně neuhrazených pohledávek podniku TR, seznam závazků a jejich věřitelů a seznam zaměstnanců TR.

Pro dlužníka je důležité vědět, že pokud má dlužník povinně zřízenou datovou schránku je nejen povinen podat insolvenční návrh pomocí ní, ale je povinen soudu zasílat veškeré

dokumenty a písemnosti pomocí datové schránky. V případě, že by tak neučinil, jedná se o vadné podání, kdy jej soud vyzve k odstranění vady. Pokud vadu i přes výzvu soudu neodstraní, nebude soud při svém rozhodování k nesprávně zaslaným písemnostem přihlížet. Na správnost zvoleného komunikačního prostředku by si měl dlužník dát pozor, aby nesprávně zvolený způsob komunikace neznamenal pro dlužníka komplikace v řízení.

7.1.2 Jednání o úpadku

Soud ve svých usneseních stanoví lhůty pro dodání podkladů k vydání usnesení o úpadku dlužníka, také podkladů od věřitelů tohoto dlužníka, k vyjádření dlužníka ad. Po uplynutí stanovené lhůty soud může nařídít ústní jednání, obvykle tak učiní z důvodu dokazování, které je v insolvenčním řízení především listinné. V případě, že dlužník s věřitelským návrhem souhlasí, není třeba ústní jednání nařizovat.

V případě dlužníka TR, ačkoli s věřitelským návrhem souhlasil v plném rozsahu, bylo ústní jednání nařízené z důvodu ověření skutečností uvedených v dlužníkem doložených seznamech, kdy na ústní jednání byl předvolán věřitel, jakožto navrhovatel a dlužník TR.

Při ústním jednání soud provede prezenci osob přítomných na jednání a následně zahájí jednání přednesením insolvenčního návrhu. K tomuto se dlužník může vyjádřit nebo se může odkázat na již zaslané písemné vyjádření.

Na ústní jednání konané dne 27. 3. 2015 se dostavil navrhovatel i dlužník. Jednání započalo přečtením žaloby, kdy navrhovatel doplnil návrh/žalobu o další vzniklé pohledávky za dlužníkem. Dlužník s celou žalobou včetně doplnění, tedy i s předloženými částkami souhlasil.

Soud v rámci ústního jednání vydal usnesení, kterým skončil dokazování a rozhodl, že jednání se odročuje za účelem vydání konečného rozhodnutí ve věci. Toto mělo být vydáno, poté, co bude určen insolvenční správce pro předmětné řízení.

Dne 1. 4. 2015 předsedkyně soudu vydala opatření stanovující osobu insolvenčního správce v dané věci. A dále dne 17. 4. 2015 vydal soud usnesení o insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na prohlášení konkursu, kterým rozhodl takto:

- I.** zjišťuje se úpadek dlužníka
- II.** soud prohlašuje na majetek dlužníka konkurs
- III.** soud stanovuje insolvenčního správce
- IV.** konkurs dlužníka bude projednán jako nepatrný
- V.** účinky tohoto rozhodnutí nastávají okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku
- VI.** soud vyzývá věřitele, aby do 2 měsíců přihlásili své pohledávky
- VII.** soud vyzývá věřitele ke sdělení zajišťovacích práv
- VIII.** soud vyzývá osoby, aby sdělily informace o majetku dlužníka
- IX.** soud nařizuje přezkumné jednání a svolává schůzi věřitelů
- X.** soud ukládá dlužníkovi kontaktovat svého insolvenčního správce a sdělit mu vše potřebné
- XI.** soud ukládá insolvenčnímu správci, aby soudu ve stanoveném datu předložil požadované informace, přihlášené pohledávky, ad.
- XII.** soud ukládá insolvenčnímu správci, aby zjistil zahraniční věřitele a případně je vyrozuměl o řízení
- XIII.** soud ukládá insolvenčnímu správci, aby podával pravidelně soudu a věřitelskému orgánu informace o stavu řízení
- XIV.** soud ukládá navrhovateli zaplacení soudního poplatku

Vydáním tohoto usnesení, kterým se na základě prokázaných splatných závazků dlužníka rozhodlo o jeho úpadku, nastává fáze řízení po úpadku.

V případě podniku TR bylo možné zvolit pouze řešení úpadku konkursem, a to především z důvodu stávajícího uspořádání, tedy počtu zaměstnanců, kdy těchto nebylo více jak 50 a obratu dosaženého za poslední účetní období, kdy tento nedosahoval 50 milionů.

7.1.3 Následky rozhodnutí o úpadku

Rozhodnutím soudu o úpadku podnikatele výše uvedeným je potvrzeno, že dlužník podnikatel se v úpadku skutečně nachází a že tento úpadek bude nyní řešen v insolvenčním řízení konkursem. Rozhodnutí o úpadku se uveřejňuje v insolvenčním rejstříku, kdy ode dne data uveřejnění, nastávají účinky rozhodnutí. Rozhodnutí se dále zasílá dlužníkovi, ustanovenému insolvenčnímu správci a navrhovateli.

Ode dne doručení rozhodnutí dlužníkovi má dlužník 15 dní na to, aby podal proti rozhodnutí odvolání. Může tak učinit pouze v případě, že není sám navrhovatelem. Odvolací soud podané odvolání projedná nejpozději do dvou měsíců ode dne, kdy tomuto soudu byl doručen spis s odvoláním soudem prvoinstančním. V průběhu projednávání rozhodnutí o úpadku i nadále toto rozhodnutí vyvolává účinky, vyjma těch, které by již nešly navrátit, pokud by odvolání bylo vyhověno.

V případě podniku TR k podání odvolání nedošlo a podnikatel začal s insolvenčním správcem ihned po vyhlášení rozhodnutí o úpadku spolupracovat.

7.1.4 Soudní poplatky

Navrhovatel, tedy ať dlužník nebo věřitel je povinen uhradit soudní poplatek, jehož výše je stanovena v § 4 odst. 1 písm. e) zákona č. 549/1991Sb., o soudních poplatcích, poplatek je splatný v souvislosti s rozhodnutím soudu o insolvenčním návrhu a činí dle položky č. 4 odst. 1. písm. c) Sazebníku soudních poplatků částku 2 000 Kč.

V případě podniku TR byla tato povinnost stanovena navrhovateli, kterým je věřitel dlužníka, a to usnesením soudu ze dne 17. 4. 2015, které bylo posledním úkonem ve fázi řízení do úpadku.

Druhým nutným poplatkem je záloha na náklady insolvenčního řízení. Tato záloha je stanovena v § 108 Ins.Z. a její výše je 50 000 Kč. Pro zaplacení této zálohy stanoví soud navrhovateli lhůtu, kdy v případě, že nebude dodržena, insolvenční soud je oprávněn řízení zastavit nebo zálohu vymáhat. Po zastavení řízení může podnikatel opětovně podat insolvenční návrh, tentokrát splňující veškeré podmínky, včetně poplatku za řízení.

7.1.5 Dopady zahájení insolvenčního řízení

Dlužník, vůči kterému bylo zahájeno insolvenční řízení by měl dát pozor na některé skutečnosti vyplývající pro něj po zahájení řízení.

Ačkoli po zahájení insolvenčního řízení může dlužník pokračovat ve své podnikatelské činnosti, je do značné míry omezen v nakládání s majetkovou podstatou podniku. V rámci tohoto nakládání nesmí dojít k podstatné změně ve skladbě nebo určení majetku

v majetkové podstatě, a dále nesmí dojít k jejímu nikoli zanedbatelnému zmenšení. Z tohoto vyplývá, že dlužník nesmí svůj majetek prodat, darovat, směnit ani jej pronajmout.

Dlužník po zahájení insolvenčního řízení může i nadále plnit své závazky vzniklé před zahájení insolvenčního řízení. Tyto může plnit v souladu s ustanoveními insolvenčního zákona, obvykle se jedná o pohledávky taxativně vyčtené v ustanovení § 168 a § 169 Ins.Z., jsou to pohledávky, se kterými se pojí přednostní právo. Pokud však podnikatel nadále provozuje svůj podnik, je omezen pouze ve smyslu odstavce druhého této kapitoly.

V případě porušení zde uvedených omezení je toto jednání vůči věřitelům neúčinné. Proto je vhodné při obchodování s takovou společností si ověřit, zda právě kupovaný majetek, ať již movitý, či nemovitý není součástí majetkové podstaty, protože by tak kupující mohl o tento majetek snadno přijít, ačkoli by jednal v dobré víře.

7.2 Řízení po úpadku

Jedná se o fázi řízení, kdy již soud rozhodl o úpadku podnikatele, a toto rozhodnutí nabylo právní moci, tedy dlužník nepodal proti rozhodnutí o úpadku odvolání. V této fázi je hlavním subjektem insolvenční správce, který řízení vede a činí v pověření soudem důležité kroky za dlužníka. Ze své činnosti se zodpovídá soudu, kterému pravidelně předkládá zprávy o průběžných výsledcích insolvenčního řízení. Následující obrázek č. 2 uvádí seznam listin obsahujících úkony vykonané v této fázi u podniku TR.

Prvním úkonem v řízení po úpadku u podniku TR bylo ověření, zda došlo k zaplacení soudního poplatku navrhovatelem ve stanovené lhůtě. V případě, že by soudní poplatek nebyl zaplacen ve lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku, soud by navrhovatele vyzval, aby nedostatek odstranil a v soudem stanovené dodatečné lhůtě poplatek zaplatil, pokud by tak neučinil, soud je oprávněn řízení zastavit. Zákon však umožňuje, aby za navrhovatele zaplatil poplatek někdo jiný, v tomto případě se může jednat o jiného věřitele majícího na insolvenčním řízení zájem nebo jej může zaplatit sám dlužník. Pokud by soudní poplatek nebyl zaplacen a řízení bylo zastaveno, není tím zmařena možnost nového řízení o úpadku, kde by již tyto nedostatky byly odstraněny.

Oddíl A - Řízení do úpadku		Oddíl B - Řízení po úpadku		Oddíl C - Incidenční spory	Oddíl D - Ostatní	Oddíl P - Přihlášky
	Okamžik zveřejnění		Popis		Dokument	
1.	27.04.2015	14:41	Zaplacení SOP		plný text (113 kB)	
2.	11.06.2015	10:19	Sdělení		plný text (84 kB)	
3.	26.06.2015	12:27	Sdělení insolvenčního správce Zpráva IS o stavu řízení Seznam přihlášených pohledávek		plný text (1550 kB)	
4.	07.07.2015	08:12	Soupis majetkové podstaty Jiné		plný text (151 kB)	
5.	10.07.2015	13:08	Protokol z přezkumného jednání		plný text (164 kB)	
6.	10.07.2015	13:13	Protokol ze schůze věřitelů		plný text (183 kB)	
7.	10.07.2015	13:36	Seznam/upravený seznam přihlášených pohledávek		plný text (3091 kB)	
8.	10.07.2015	13:38	Plná moc		plný text (239 kB)	
9.	10.07.2015	13:43	Prezenční listina		plný text (998 kB)	
10.	28.07.2015	13:03	Vyrozměnění o popření přihlášené pohledávky		plný text (1266 kB)	
11.	14.08.2015	10:49	Zpětvzetí popření pohledávky insolvenčním správcem		plný text (147 kB)	
12.	14.08.2015	14:07	Pověření asistenta soudce/VSÚ		plný text (216 kB)	
13.	19.08.2015	08:30	Přípis		plný text (209 kB)	
14.	24.08.2015	10:56	Návrh na vydání souhlasu se zpeněžením MP mimo dražbu		plný text (250 kB)	
15.	01.09.2015	10:57	Přípis		plný text (204 kB)	
16.	04.09.2015	14:14	Zpráva IS o stavu řízení		plný text (6497 kB)	
17.	15.09.2015	10:08	Usnesení o prodeji mimo dražbu		plný text (306 kB)	
18.	15.09.2015	10:21	Přípis		plný text (202 kB)	
19.	15.09.2015	10:28	Zpráva IS o stavu řízení		plný text (142 kB)	
20.	15.09.2015	10:32	Sdělení insolvenčního správce		plný text (12257 kB)	
21.	22.10.2015	08:49	Nařízení jednání		plný text (241 kB)	
22.	19.11.2015	10:22	Seznam přihlášených pohledávek - změna		plný text (110 kB)	
23.	01.12.2015	08:13	Omluva na jednání Seznam/upravený seznam přihlášených pohledávek		plný text (1263 kB)	
24.	02.12.2015	09:37	Plná moc		plný text (204 kB)	
25.	02.12.2015	14:31	Protokol ze zvláštního přezkumného jednání		plný text (247 kB)	
26.	03.12.2015	14:11	Plná moc		plný text (620 kB)	
27.	08.03.2016	07:19	Přípis		plný text (154 kB)	
28.	22.03.2016	10:37	Zpráva IS o stavu řízení		plný text (143 kB)	
29.	04.05.2016	07:39	Výzva na správce		plný text (146 kB)	
30.	19.05.2016	15:00	Zpráva IS o stavu řízení Smlouva o prodeji mimo dražbu		plný text (6300 kB)	
31.	19.05.2016	15:03	Zpráva IS o stavu řízení Smlouva o prodeji mimo dražbu		plný text (6277 kB)	
32.	06.06.2016	12:45	Návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli		plný text (185 kB)	
33.	08.06.2016	12:23	Výhláška Návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli		plný text (282 kB)	
34.	08.06.2016	12:29	Přípis		plný text (260 kB)	
35.	27.06.2016	08:40	Usnesení o uspokojení zajištěného věřitele		není k dispozici	
35.	27.06.2016	08:40	Usnesení o uspokojení zajištěného věřitele		plný text (254 kB)	
36.	24.01.2017	07:43	Výzva na správce		plný text (269 kB)	
37.	22.02.2017	09:55	Zpráva IS o stavu řízení		plný text (223 kB)	
38.	07.06.2017	15:20	Zpětvzetí popření pohledávky insolvenčním správcem		plný text (221 kB)	
39.	01.11.2018	08:26	Zpráva IS o stavu řízení		plný text (4488 kB)	
40.	28.02.2019	09:50	Konečná zpráva		plný text (260 kB)	
41.	28.02.2019	11:05	Konečná zpráva		plný text (3242 kB)	

Obrázek 2: Seznam úkonů v insolvenčním řízení po úpadku

Zdroj: Insolvenční rejstřík

Dne 25. 6. 2015 vydal insolvenční správce v souladu s rozhodnutím soudu zprávu uvádějící vše, co mu soud uložil zjistit a opatřit, shromáždil a vytvořil seznam přihlášených pohledávek na předepsaném formuláři a doložil pojistnou smlouvu o své profesní odpovědnosti. Insolvenční správce také provedl soupis majetkové podstaty dlužníka, který je tvořen neuhrazenými pohledávkami TR a movitými věcmi, které je třeba ocenit znalcem a následně je zpeněžit.

Dlužník je povinen poskytnout insolvenčnímu správci potřebnou součinnost při výkonu jeho funkce, a to především k dispozici s majetkovou podstatou. Tato součinnost spočívá

v předání seznamu majetku, v umožnění přístupu do míst, kde se majetek dlužníka nachází ad.

7.2.1 Schůze věřitelů

V rozhodnutí o úpadku ze dne 17. 4. 2015 soud stanovil konání přezkumného jednání a svolal schůzi věřitelů na dne 3. 7. 2015, čímž dodržel lhůtu stanovenou zákonem pro svolání první schůze věřitelů, a to lhůtu 3 měsíců ode dne vydání rozhodnutí o úpadku.

Soud ve svém rozhodnutí stanovil, že prvotně proběhne přezkumné jednání a poté schůze věřitelů, kdy předmětem projednávání bude zpráva insolvenčního správce o své dosavadní činnosti, volba věřitelského orgánu, rozhodnutí o popřených věřitelských pohledávkách a usnesení schůze věřitelů o případném odvolání soudem ustanoveného insolvenčního správce a ustanovení nového. Na schůzi věřitelů lze také rozhodnout o způsobu řešení úpadku, zde však bylo rozhodnuto samotným soudem o řešení konkursem.

Ze svolané schůze věřitelů se sepisuje protokol obsahující seznam osob přítomných na jednání a dále předmět jednání, tedy informaci kolik existuje přihlášených věřitelů s jakou výší pohledávek, jaké jsou zajištěné a jaké nezajištěné pohledávky a které pohledávky byly popřeny.

Podnik TR má celkem 24 přihlášených věřitelů s celkovou výší pohledávek 16 555 009,20 Kč a z toho pouze jednoho zajištěného věřitele. Dále jsou zde 3 pohledávky popřené.

Programem schůze věřitelů je přednesení zprávy insolvenčního správce, kdy tento ve své zprávě konstatoval, že majetek podniku TR bude zpeněžen v částce několika set tisíc korun. Insolvenční správce dále uvedl, že v účetnictví dlužníka je evidováno cca 17 000 000 Kč pohledávek, kdy jejich významná část bude nevymahatelná.

Dalším bodem programu schůze věřitelů byla volba věřitelského orgánu, v případě podniku TR se věřitelský výbor nevolil, protože počet přihlášených věřitelů nebyl vyšší než 50, ale pouze 29 k tomuto dni. Schůze věřitelů rozhodla, že funkci věřitelského orgánu

bude vykonávat soud. Insolvenční správce zvolený soudem nebyl věřiteli odvolán a i nadále vykonával svou funkci.

7.2.2 Přezkumné jednání

Přezkumné jednání bylo svoláno z důvodu přezkoumání všech přihlášených pohledávek, které shromáždil insolvenční správce a předkládá je na předepsaném formuláři všem věřitelům. Z jednání se sepisuje protokol, kde jsou uvedeni všichni, co se jednání zúčastnili, tito mohou vznést námitku podjatosti vůči soudci, pokud nikdo námitku nevznese, začne probíhat jednání v souladu s §191 Ins.Z. Všichni musí být poučeni o svých právech a povinnostech v rámci jednání. V rámci řízení je důležité vědět, na co mají účastníci jednání právo. Jedná se například o právo popřít pohledávky, pravost, výši či pořadí pohledávek.

Všechny pohledávky shromážděné insolvenčním správcem jsou na jednání čteny a v případě, že dojde k popření některých z nich, musí být toto uvedeno v protokolu z jednání, obvykle ve formátu číslo věřitele, výše popření pohledávky, kdo ji popírá a proč. Zde by dlužník měl být pozorný a důkladně projít předložený seznam, aby případné pohledávky uvedené ve špatné výši nebo již zaplacené, mohl popřít. Avšak popření pohledávek dlužníkem má význam pouze při řešení oddlužením nebo reorganizací. Pokud dlužník popře pohledávku v řízení o úpadku řešeném konkursem, pak toto popření nemá žádné účinky.

Insolvenční správce vyzve dlužníka ještě před přezkumným jednáním, aby se vyjádřil k přihlášeným pohledávkám. Dlužník může toto vyjádření měnit až do dne přezkumného jednání. Z tohoto důvodu je pro dlužníka důležitá přítomnost na jednání. Pokud se na jednání nedostaví a včas se z jednání neomluví, může být jednáno v jeho nepřítomnosti. Tímto však dlužník přijde o možnost vyjádřit se k přihlášeným pohledávkám. Je proto možné zmocnit k zastupování zmocněnce nahrazujícího dlužníka při jednání.

V případě podniku TR byly pohledávky přezkoumány a pouze 3 byly insolvenčním správcem částečně popřeny. Insolvenční správce konal, aby došlo k objasnění popřených pohledávek, kdy u jedné z popřených zjistil skutkový stav a došel k závěru zpětvzetí

popření pohledávky. Úkony ohledně řízení o popření zbylých dvou pohledávkách nejsou z insolvenčního rejstříku patrné.

7.2.3 Další úkony insolvenčního správce

Cílem konkursního řízení a insolvenčního správce je uspokojit co nejvíce pohledávek věřitelů, v co největším rozsahu nebo alespoň poměrném. K tomuto cíli napomůže zpeněžení majetkové podstaty podniku. Dne 19. 8. 2015 podal insolvenční správce soudu návrh na vydání souhlasu se zpeněžením majetkové podstaty mimo dražbu. Do majetkové podstaty TR patřilo především vybavení kanceláří. Soud udělil souhlas se zpeněžením movitých věcí mimo dražbu, za podmínek v usnesení soudu stanovených.

Insolvenční správce zprostředkoval za dlužníka prodej nemovitosti – rodinného domu pro pokrytí části dluhů. Dále došlo k jednání o započtení pohledávek, kdy jeden z věřitelů měl vůči dlužníkovi dluh a z toho důvodu byla jeho přihlášená pohledávka popřena do výše rozdílu vzájemných pohledávek, o tomto započtení pohledávek formou narovnání jednal insolvenční správce a zmocněnec věřitele. Soud však s dohodou o narovnání nesouhlasil, protože se jednalo o pohledávky s rozdílem přibližně dvou a půl milionů, ve prospěch dlužníka, což by řešit formou narovnání bylo nevhodné.

Dne 9. 5. 2016 došlo k prodeji movitých věcí z majetku TR, kdy tyto byly prodány insolvenčním správcem dle usnesení soudu. Je však zajímavé poukázat na časový interval, od vydání daného usnesení a jeho výkon. Usnesení o zpeněžení movitých věcí bylo soudem vydáno již dne 15. 9. 2015.

Jak je v počátku kapitoly 7.2.1 uvedeno, má dlužník pouze jednoho zajištěného věřitele, tímto je pronajímatel nebytových prostor, pronajímající dlužníkovi dva objekty pro provoz kanceláří. Vzhledem k tomu, že se jedná o zajištěného věřitele, soud vydal 24. 6. 2016 usnesení vyslovující souhlas s vydáním výtěžku tomuto zajištěnému věřiteli. Zároveň v usnesení stanovil odměnu správci z výtěžku zpeněžení movitých věcí dlužníka.

Dle jednotlivých úkonů evidovaných na insolvenčním rejstříku je patrné, že insolvenční správce ke konci řízení neplnil povinnost uloženou mu soudem, a to včasné předkládání pravidelné zprávy o průběhu insolvenčního řízení. Toto je evidentní z opakovaných výzev

soudu k insolvenčnímu správci, kdy soud opakovaně správce vyzýval, aby již doložil další zprávu o své činnosti.

Poslední zprávou insolvenčního správce je zpráva ze dne 30. 10. 2018 shrnující stav pohledávek, které dlužník vůči jiným subjektům měl a zda tyto byly zaplacený. Pohledávky dlužníka v majetkové podstatě dlužníka, byly celkem 2 proplacené a 4, u nichž sám insolvenční správce uvedl, že jejich pravost není jistá a možnost vymáhání není reálná bez vynaložení neadekvátních finančních prostředků. Insolvenční správce proto v této fázi požádal soud o svolení k vyhotovení a předložení konečné zprávy.

Dne 22. 02. 2019 vydal insolvenční správce konečnou zprávu o stavu insolvenčního řízení, shrnující veškerý majetkový stav, uhrazené dluhy a pohledávky dlužníka.

Konečná zpráva se zapisuje do formuláře dostupného na internetových stránkách insolvenčního rejstříku. Z konečné zprávy vyplývá, že celková částka jakožto odměna insolvenčního správce činí 262 226 Kč, celkové výdaje na činnost správce jsou 1 229 337 Kč. Celkové příjmy z majetkové podstaty tvoří 964 999 Kč. Zpeněžení majetku k zajištění celkem 25 000 Kč. Pohledávky vůči dlužníkovi jsou uvedeny ve výši 4 650 Kč a 927 166 Kč. Částka stanovena pro rozdělení mezi věřitele, činí 687 828 Kč. Celková dlužná částka neuspokojených a nezajištěných pohledávek tvoří **22 531 817 Kč**. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky na roveň těmto postaveny, bude možné uspokojit ze 74,18 % jejich výše.

Jedním z posledních úkonů, který ještě u podniku TR nebyl vykonán je schválení konečné zprávy insolvenčního správce soudem. Soud projedná zprávu insolvenčního správce, případně společně odstraní nedostatky. Konečná zpráva se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku, kdy proti ní lze podat do 15 dnů ode dne zveřejnění námitky. Následně dojde k projednání koneční zprávy na soudním jednání. Poté, co soud usnesením schválí konečnou zprávu, předá insolvenční správce soudu rozvrhové usnesení obsahující, kolik má být z výtěžku zaplaceno na každou přihlášenou pohledávku. Soud rozvrhové usnesení přezkoumá a vlastním usnesením stanoví, kolik má být kterému věřiteli vyplaceno. Usnesení soudu se doručuje dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelům, kterých se usnesení týká, i proti tomuto je možné podat odvolání. Po nabytí právní moci usnesení

soudu je úkolem insolvenčního správce provést uspokojení pohledávek, tak jak z usnesení vyplývá.

Insolvenční řízení skončí zrušením konkursu, kdy k tomuto dojde soudním rozhodnutím, jakmile soud obdrží od insolvenčního správce zprávu o splnění rozvrhového usnesení.

Závěr

Cíle stanovené v úvodu bakalářské práce byly naplněny. Hlavní cíl teoretické části práce spočívající v poukázání na faktory působící na podnik byl naplněn a v práci jsou tyto faktory rozděleny na mikroekonomické a makroekonomické, vnitřní a vnější. Jak je uvedeno v úvodu práce, faktory mohou mít na podnikatele vliv negativní, ale i pozitivní, a to jak na ekonomickou situaci podniku, tak na jeho existenci. Hlavním z faktorů, který na podnik působí, je podnik samotný, tzv. vnitřní prostředí, tj. organizace, řízení, kvalifikace a vzdělání podnikatele a vedoucích zaměstnanců ad. Tento faktor lze podnikatelem ovlivnit. Pokud zde uvedeným bude podnikatel a jeho zaměstnanci disponovat je možné tyto vlivy vnímat pro podnik jako pozitivní, napomáhající existenci a stabilitě podniku. V opačném případě se jedná o faktor pro podnikatele negativní, ovlivňující jeho dosavadní existenci. Podnikatel by měl předcházet možnému úpadku z důvodů výše uvedených a eliminovat tak negativní vliv na podnik působící.

Neovlivnitelným faktorem je pro podnikatele makroekonomické prostředí, které je však zásadní. Dopadům tohoto faktoru nelze zcela účinně předcházet, lze však vhodnými opatřeními, spočívajícími například ve flexibilitě podnikatele a jeho znalosti, zmírnit negativní dopady.

Praktická část bakalářské práce se zabývá procesem úpadku podnikatele a jeho řešením v praxi. Na konkrétním podnikateli označeném TR je popsán celý proces řešení úpadku podnikatele v insolvenčním řízení řešeném konkursem, tak jak v praxi toto řízení probíhá a v jednotlivých částech upozorňuje, na co by si měl dát insolvenční dlužník v rámci řízení pozor. Zde je třeba upozornit především na podnikatelovu povinnost podat insolvenční návrh v případě úpadku a na případné následky, které z opomenutí plynou, jako je například náhrada škody, která opomenutím dlužníka vznikne věřitelům. Z praktické části je patrné, že celý proces insolvenčního řízení je procesem déle trvajícím, kdy v tomto konkrétním případě se jedná o dobu 5 let.

Dle zjištěných a v práci uvedených informací lze vnímat proces insolvenčního řízení nejen jako negativní, ale i pozitivní. Pro věřitele majícího pohledávku za podnikatelem znamená insolvenční řízení možnost alespoň částečného uspokojení této pohledávky. Pro podnikatele v úpadku je insolvenční řízení způsob, jak právně vhodně vypořádat své

závazky. Negativním právním účinkem úpadku podnikatele může být omezení podnikání po dobu tří let od zamítnutí insolvenčního návrh pro nedostatečný majetek dlužníka podnikatele a záznam v insolvenčním rejstříku.

V úvodu práce je naráženo na problematiku zvýšeného počtu insolvenčních řízení v posledních letech, kdy k tomuto pravděpodobně dochází v důsledku neznalosti podnikatelů ekonomického, ale i legislativního prostředí a nízkým nárokům spojeným s počátkem podnikání. V současné době velká část podnikatelů zkusí podnikat, aniž by si uvědomila, jaké povinnosti, závazky a dopady s sebou podnikání nese, proto tito často doplácí na svou neznalost právě úpadkem a následným insolvenčním řízením. Je však třeba říci, že úpadek podnikatele je dlouhodobý proces, kterému při adekvátní pozornosti, znalosti a opatrnosti lze předejít.

Přínosem teoretické části práce je uvedení největších vlivů působících na podnikatele a uvedení možnosti jejich eliminace či využití a dále v praktické části návod, jak postupovat v případě insolvenčního řízení.

Úpadek podnikatele a možnosti jeho řešení je téma velmi rozsáhlé, které není možné kompletně shrnout v textu o rozsahu bakalářské práce. Další důležité informace pojící se s tématem jsou rozbor účetnictví podnikatele v úpadku a jeho daňové povinnosti, kdy tyto by bylo možné popsat například v diplomové práci.

Seznam použité literatury

CITACE

- 1) HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. 2013. *Insolvenční řízení*. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-459-9.
- 2) LANDA, Martin. 2009. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing. Ekonomie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-031-6.
- 3) MARŠÍKOVÁ, Jolana. 2017. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-675-0.
- 4) ONDŘEJ, Jan. 2017. *Ukončení podnikání*. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-565-9.
- 5) PILÁTOVÁ, Jana, Jaroslav RICHTER, Adam SIGMUND a Petr TARANDA. 2017. *Likvidace obchodních společností*. Olomouc: ANAG, spol. s r.o.. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7554-101-7.
- 6) RICHTER, Tomáš. 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.
- 7) SMOLÍK, Petr. 2016. *Oddlužení v právním řádu ČR*. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-617-3.
- 8) SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-151-2.

BIBLIOGRAFIE

- 1) DENNIS, Vernon. 2013. *Insolvency Law Handbook*. 3rd ed. London: Law Society. ISBN 978-190-7698-439.
- 2) KRAFT, Jiří, Aleš KOCOUREK a Pavla BEDNÁŘOVÁ. 2014. *Ekonomie I*. Vyd. 9., aktualiz. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7494-128-3.
- 3) KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. 2013. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008-2013*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-497-1.
- 4) RICHTER, Ondřej. 2014. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-549-7.

ZÁKONY

- 1) Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- 2) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) InfoData: Statistika a výkaznictví. Justice [online]. [cit. 2019-01-08]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- 2) Insolvenční rejstřík. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://isir.justice.cz/isir/ueu/evidence_upadcu_detail.do?id=56eba4a0-377d-4525-aa19-711a149b92af
- 3) Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html#!&chapter=1>
- 4) Insolvenční návrh. [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://insolvence.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/insolvencni-navrh/>
- 5) Moratorium: Slovníček. Insolvence 2008 Insolvenční zóna [online]. [cit. 2019-01-08]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz/poradna/slovnicek/moratorium/>
- 6) Švandelíková, Klára. 2016. Dlužníci pozor. Prohlášení konkursu na majetek vašeho věřitele má zásadní důsledky pro plnění dluhu. [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dluznici-pozor-prohlaseni-konkursu-na-majetek-vaseho-veritele-ma-zasadni-dusledky-pro-plneni-dluhu>
- 7) Žižlavský, Michal. 2016. Je možná záchrana životaschopného podniku v insolvenci?. [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/procesni-pravo/je-mozna-zachrana-zivotaschopneho-podniku-v-insolvenci>
- 8) Žižlavský, Michal. 2017. Trest za neúspěch v podnikání nebo nabídka druhé šance? Aktuální změna trendu v oblasti insolvence a restrukturalizace. [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/trest-za-neuspech-v-podnikani-nebo-nabidka-druhe-sance-aktualni-zmena-trendu-v-oblasti-insolvence-a-restrukturalizace>

PERIODIKA

- 1) Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D., 2017. *Bulletin advokacie: Ekonomický pohled na definici úpadku korporace*. Impax, **2017**(6). ISSN 1210-6348.
- 2) JUDr. Tomáš Richter, LL.M. Ph.D. 2016. *Základní zásady insolvenčního řízení*. 2016. Právník č. 9/2016. ISSN 0231-6625